

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Voisiko tätä tehdä ihan elääkseen

Tarvekartoitus uraa aloittavan kuvataiteilijan ammattikäytäntöoppaalle

Miia Pajarinen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma AIK (240 op)

marraskuu/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Miia Pajarinen	Sivumäärä 48 ja 2 liitesivua
Työn nimi Voisiko tätä tehdä ihan elääkseen - Tarvekartoitus uraa aloittavan kuvataiteilijan ammattikäytäntöoppaalle	
Ohjaavat opettajat Sanna Pekkinen, Molla Walamies	
Työn tilaaja Taidekeskus Salmela, Tuomas Hoikkala	
Tiivistelmä <p>Nuoren taiteilijan siirtyminen taideopiskelijasta vapaaksi, ammattia harjoittavaksi kuvataiteilijaksi ei tapahdu välttämättä kivuttomasti. Suomalainen kuvataidekoulutus valmistaa taiteilijoita työelämään, mutta huolimatta oppilaitosten panostuksesta ammattikäytäntöjen opetukseen nuoret uraansa aloittelevat taiteilijat ovat usein suuren haasteen edessä valmistuessaan taideoppilaitoksesta. Mitä ammattikäytäntöjä kuvataiteilijan tulisi hallita, jotta tämä kykenisi harjoittamaan ammattiaan?</p> <p>Taidekeskus Salmelan tilaama opinnäytetyö selvittää kuinka paljon ja millaista opetusta taideoppilaitoksissa annetaan ammatillisista aiheista ja miten nuoret taideopiskelijat näkevät ammatinharjoittamiseen liittyvien aiheiden merkityksen uralleen.</p> <p>Opinnäytetyötä varten tehty tutkimus osoittaa, että nuoret kuvataiteilijat kokevat ammattikäytäntöjen hallitsemisen tärkeänä. Vuonna 2011 valmistuville kuvataideopiskelijoille lähetetty sähköinen kysely ja tehdyt haastattelut osoittavat että kuvataidekoulutus ei tällä hetkellä vastaa nuorten kuvataiteilijoiden toiveita ammattikäytäntöjen opetuksen suhteen. Koulutusta työelämään liittyvistä asioista toivottaisiin opetussuunnitelmiin lisää ja opetusta aiheista tulisi saada koko taideopinnojen ajan.</p> <p>Kuvataideopinnojen aikana saadun opetuksen lisäksi kaivataan lisää uusia tietolähteitä kuvataiteilijan ammattikäytännöistä. Nykyiset tietolähteet eivät kykene tarjoamaan riittävän selkeää ammatillista apua kuvataiteilijan ammatissa eteen tuleviin käytännön kysymyksiin. Kirjallisen ammattikäytäntöoppaan tarve ja merkitys uraa aloitteleville taiteilijoille ja ammattialalle olisi siis suuri.</p>	
Asiasanat kuvataiteilijat, kuvataideoppilaitokset, työelämävalmiudet, työhönsijoittuminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Miia Pajarinen	Number of Pages 48 + 2
Title Could I Actually Do This For a Living - a needs analysis for a beginner artist's guide to professional practices	
Supervisors Sanna Pekkinen, Molla Walamies	
Subscriber Art Centre Salmela, Tuomas Hoikkala	
Abstract <p>The objective of the research, which was ordered by Art Centre Salmela, was to investigate how much and what kind of education is given by the Finnish art schools in the topics related to professional practices and, on the other hand, to find out how relevant do the young art students consider those topics to be for their future careers. The study was conducted using a combination of questionnaires and in-person discussions.</p> <p>The transition to an independent professional artist is not necessarily a painless process for a young art student. Many young students starting their careers are facing their biggest challenge yet right after graduation. Despite the fact that the Finnish visual arts education aims to prepare artists for working life and the efforts the art schools are making in reference to studies in professional practices, many vital questions concerning artist's career life seem to be left unanswered.</p> <p>The results of the study show that young artists see the studies in professional practices as important for their careers. Additionally, the results also indicate that the present visual arts education does not meet all the young artist's needs. Instead, the students are hoping that the amount of this type of education would be increased and that the education was given throughout the studies instead of just in the end, as is being done presently.</p> <p>Based on the results, it is also obvious that, besides the need for some changes in the curriculum, new sources of information on professional practices are required. Present sources are not able to offer sufficient or sufficiently clear answers to the practical problems artists will meet in their professional careers. In other words, there is call for a clear written guide to artist's professional practices.</p>	
Keywords visual artists, visual art schools, career management skills, career placement	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KUVATAITEILIJANA SUOMESSA	7
2.1 Taiteilijakoulutuksen historiaa	8
2.2 Kuvataiteilijan työmarkkinanäkymät Suomessa	9
2.3 Taiteilijan tietolähteet ammattikäytännöistä	10
3 MITÄ AMMATTIKÄYTÄNTÖJÄ TAITEILIJA TARVITSEE TYÖELÄMÄSSÄ	12
3.1 Tarvittavat tiedot ja taidot - näyttelynjärjestäjän näkökulma	13
3.2 Tutkimuskohteena olevat taiteilijat	15
3.3 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu	15
3.4 Sähköiseen kyselyyn vastanneet	18
4 AMMATTIKÄYTÄNTÖIHIN LIITTYVÄT OPINNOT	19
4.1. Taidekoulujen opetussuunnitelmat	20
4.2 Taiteilijoiden näkemys ammatinharjoittamiseen liittyvistä opinnoista	25
4.3 Opintosuunnitelmien ja taiteilijoiden näkemysten eroavuudet	28
4.4 Taiteilijoiden näkemys opintojen tärkeydestä	29
4.5 Ammatinharjoittamiseen liittyvien opintojen sijoittuminen	31
4.6 Eroavuudet kyselyyn vastanneiden välillä	32
5 KIRJALLISEN AMMATTIKÄYTÄNTÖOPPAAN TARVE	
URAA ALOITTAVALLE KUVATAITEILIJALLE	34
5.1 Nykyisten tietolähteiden puutteellisuudet	35
5.2 Ohjeistuksen sisältö	36
5.3 Ohjeistuksen toteutus	40
6 POHDINTA	43
LÄHTEET	46
LIITE: Kyselylomake	49

1 JOHDANTO

Perehdyn opinnäytetyössäni nuorten suomalaisten kuvataiteilijoiden kykyyn toimia ammattitaiteilijoina. Mitä ammattikäytäntöihin ja ammatinharjoittamiseen liittyviä taitoja taideoppilaitoksista valmistuvilla kuvataiteilijoilla tulisi olla, jotta he pystyisivät toimimaan sujuvasti taidekentällä sen eri toimijoiden kanssa?

Ammattikäytännöillä ja ammatinharjoittamiseen liittyvillä aiheilla tarkoitan opinnäytetyöni yhteydessä niitä tietoja ja taitoja, joita ammattitaiteilijana toimiva kuvataiteilija tarvitsee toimessaan esimerkiksi näyttelyjärjestäjien, rahoituslähteiden, taiteen ostajien ja eri virastojen kanssa. Näihin lasketaan esimerkiksi asioiminen veroviraston, työvoimatoimiston, Kelan ja eri taideorganisaatioiden kanssa. Ammatinharjoittamiseen liittyviin aiheisiin kuuluvat myös erilaiset yrittäjämuodot sekä oman taiteilijatoiminnan markkinointi ja tiedotus. Ammattikäytännöillä en tämän opinnäytetyön yhteydessä tarkoita siis varsinaista taiteilijan luovaa toimintaa vaan muuta, taiteellista työskentelyä tukevaa, taiteilijan elinkeinon liittyvää toimintaa.

Aihe on herättänyt kiinnostukseni toimittuani viimeiset seitsemän vuotta Mäntyharjussa toimivan Taidekeskus Salmelan festivaalijohtajana. Työhöni kuuluvat mm. jokakesäisen yhteisnäyttelyn järjestäminen yhdessä 20–30 kuvataiteilijan kanssa ja taideteosten välitysmyyntiin liittyvät tehtävät. Työssäni kohtaan vuosittain kymmeniä nuoria kuvataiteilijoita, joista osalla on varsin vaillinaiset tiedot näyttelyn järjestämisestä, näyttelysopimuksista ja taiteen välitysmyyntiin liittyvistä asioista. Hämmennystä aiheuttavat usein myös taiteen arvonlisävero ja arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisen vaikutukset omaan toimintaan ja elinkeinon.

Kuvataiteilijan kiinnostavuus ja hänen työnsä arvostus riippuvat luonnollisesti aina ensisijaisesti taiteellisesta lahjakkuudesta ja itse taideteoksista, mutta sekä näyttelyjärjestäjän että itse taiteilijan näkökulmasta tämä ei välttämättä riitä menestyksekkääseen uraan. Kuten millä tahansa alalla, toimijoitten on ymmärrettävä

oma toimintaympäristönsä ja kyettävä käyttämään annettuja resursseja ja tilaisuuksia mahdollisimman hyvin hyödykseen.

Näyttelyjärjestäjän näkökulmasta taiteilijan lahjakkuus ei ole ainoa merkittävä asia. Hedelmällinen, pitkäaikainen yhteistyö taiteilijan kanssa sisältää paljon muutakin: sujuvan ja luotettavan toimimisen kahden yhteistyökumppanin välillä. Näyttelyjärjestäjän on kyettävä luottamaan siihen, että taiteilija ymmärtää sopimusten sitovuuden ja osaa antaa tarvittavat tiedot omasta toiminnastaan ja aikatauluistaan sopimusta solmittaessa. Luottamus on tärkeää, sillä näyttelyjärjestäjä vastaa omalla nimellään taiteen ostajille kauppatapahtuman oikeudellisuudesta ja myytyjen teosten moitteettomasta kunnosta.

Vastaavasti taiteilijalla tulisi olla mielestäni tarvittavat tiedot arvioida näyttelyjärjestäjän luotettavuutta. Tällä voi olla vaikutusta taiteilijan toimeentuloon, samoin kuin eri rahoituslähteiden ja toimintamallien tuntemuksella. Nuoren taiteilijan ura ei välttämättä edes käynnisty koulusta valmistumisen jälkeen, jos esimerkiksi työtilaa ei löydy tai siihen ei ole varaa.

Opinnäytetyöni tutkimusosuus jakautuu kahteen osaan. Lähdin ensin selvittämään, millaista opetusta taideoppilaitoksissa annetaan tällä hetkellä ammatillisista aiheista, ja toiseksi, mikä on taideopiskelijoiden oma näkemys opetustarjonnasta ja sen merkittävydestä heille.

Näen opinnäytetyöni aiheen merkittävyyden ennen kaikkea sen kahdessa kohdeyleisössä. Sen ensisijainen tarkoitus on kuvataiteilijoiden toimintaedellytysten parantaminen, mutta myös taidealan muiden toimijoiden tietouden kartuttaminen vapaana taiteilijana toimimisesta ja taiteilijan uran tiellä olevista esteistä. Keskustelua taideopintojen sisällön kehittämisestä ja kuvataiteilijoiden uusista liiketoimintamalleista käydään laajalti jo nyt taidealalla ja myös poliittisella tasolla. Opinnäytetyöni keskittyy kuitenkin suurien linjojen sijaan pieniin, yksinkertaisiin menetelmiin, joilla voisi helpottaa nuoren taiteilijan elämää ja työskentelyä tämän aloitellessa uraansa.

Opinnäytetyöni lopullisena tavoitteena on valmistella toimintasuunnitelma, jonka mukaan toteutettaisiin ammattikäytäntöjen kirjallinen ohjeistus nuorelle kuvataiteilijalle. Kuvataiteilijan ammatillisten käytäntöjen ohjeistusta voitaisiin käyttää eräänlaisena uraa aloittelevan taiteilijan ”työkalupakkina”.

Tällaisen ammattikäytäntöoppaan merkitys suomalaisessa kuvataiteen kulttuurikentässä olisi mielestäni suuri, sillä nykyinen poliittinen suuntaus Suomessa painottaa valtion taidetukien lisäämisen sijaan taiteilijoiden uusien toimeentulokeinojen ja liiketoimintamallien etsimistä ja kehittämistä. Myös taiteilijoita kannustetaan itse ottamaan enemmän vastuuta omasta työllistymisestään. Harva taiteilija jaksaa kuitenkaan perehtyä lakipykäliin ja muihin ikäviin mutta pakollisiin käytännön seikkoihin taiteellisen työnsä ohessa. Suunnitellun ohjeistuksen tärkein arvo olisi sen uraansa aloittelevalle taiteilijalle suunnatussa sisällössä sekä ohjeistuksen tiiviissä muodossa, jolloin tarpeellinen tieto löytyisi tarvittaessa kätevästi.

2 KUVATAITEILIJANA SUOMESSA

Ammattiin valmistavaa kuvataidekoulutusta tarjoavat Suomessa kymmenet oppilaitokset, jotka voidaan jakaa opintojen sisällön ja määrän perusteella kolmeen ryhmään. *Yliopistollista koulutusta* (1) antavat Helsingissä Kuvataideakatemia ja Aalto-yliopiston taideteollinen korkeakoulu. Suomen *27 ammattikorkeakoulusta* (2) seitsemän tarjoaa kuvataidekoulutusta (Opintoluotsi 2011). *Ammatillista perusopetusta tai ammattiopintoihin tähtäävä opetusta* (3) voi saada lukuisissa oppilaitoksissa, kuten Taideoppilaitos Alfa-Artissa, Pekka Halosen akatemiassa ja Hyvinkään taidekoulussa. Lisäksi lukuisat kansalaisopistot ja kansanopistot tarjoavat taiteen perusopetusta lähes kaikissa kunnissa. Muotoilu ja kuva-artsaani opintoja voi suorittaa mm. Pohjoismaisessa Taidekoulussa, Limingan taidekoulussa, Vapaa taidekoulussa ja Yrkeshögskolan Noviassa.

2.1 Taiteilijakoulutuksen historiaa

Taiteilijakoulutuksen historia pystytään jäljittämään aina 1400-luvulle, renessanssin aikaan, ja vuoteen 1593, jolloin Roomaan perustettiin Accademia di San Luca, ensimmäinen taideakatemia, jolla oli täysin kehittynyt opetussuunnitelma (Pohjakallio 2009, 3; Willner-Rönholm 1996, 22). Suomessa varhaisinta kuvataidekoulutusta järjestettiin 1640 perustetun Kuninkaallisen Turun akatemian piirustussalissa, ja ensimmäiset varsinaiset taideoppilaitokset olivat 1830 perustettu Turun piirustuskoulu sekä Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulu, nykyinen Kuvataideakatemia, joka perustettiin 1848. (Helsingin yliopistomuseo 2011; Kuvataideakatemia 2007; Willner-Rönholm 1996, 12.)

Taidekoulutuksen lähtökohtana Suomessa pidettiin 1800-luvulla ammattikuntamaalareiden oppipoikien koulutustarvetta. Huolimatta siitä, että useissa muissa valtioissa ammattikuntamaalareiden ja vapaiden taiteilijoiden välillä oli ristiriitoja ja konflikteja, Suomessa nämä kaksi ryhmää pystyivät elämään 1700–1800-luvuilla varsin sopuisaa rinnakkaiseloa, jopa samoissa oppilaitoksissa. Käsityöläistaustaisten ammattikuntamaalareiden ja vapaiden taiteilijoiden ristiriitojen vähyys saattoi johtua siitä, että Suomessa maalariammattikunnat syntyivät myöhemmin kuin muissa Euroopan maissa, eikä niille siten ollut ehtinyt kertyä niin suurta vaikutusvaltaa vapaiden taidemaalareiden aseman kasvaessa 1800-luvulla. (Willner-Rönholm 1996, 14.)

Taiteen ammattikoulutuksen kehitystä viimeisinä vuosikymmeninä pidetään yhtenä maamme taiteilijapolitiikan suurimpana muutoksena (Karhunen 2004, 51). Voisiko taiteilijakoulutuksen sisällön suuntauksen katsoa 2000-luvulla tavallaan palanneen lähemmäksi käsityöläisinä toimineiden ammattikuntamaalareiden toimintaa? Kun käsityöläismaalarien ainoita töitä olivat 1700-luvulta alkaen kirkkojen alttaritaulut ja harvat yläluokan muotokuvat, he laajensivat toimeentulonsa turvatakseen toimintatapojaan opetustyöhön ja muihin maalarintöihin, kuten rakennus- ja interiöörimaalaukseen. Nykyiset taloudelliset näkymät ovat tuoneet taiteilijakoulutuksen samanlaisen muutoksen eteen. Tarve taiteilijoiden työtehtävien laajentamiselle ja ammatinharjoittamisen käytäntöjen opiskelu nähdään tärkeänä

osana taiteilijakoulutusta. Nykypäivänä jopa 9 % koko taideopintojen sisällöstä käsittelee ammatinharjoittamiseen liittyviä aiheita (vrt. s. 22).

2.2 Kuvataiteilijan työmarkkinanäkymät Suomessa

Taiteilijan ammattia pidetään yleisesti kutsumusammattina, jossa taloudelliset seikat eivät vaikuta ammatinvalintaan. Kehnoista taloudellisista näkymistä huolimatta ammattiin valmistuvilla kuvataiteilijoilla onkin positiivinen näkemys taiteilijan ammatista ja tulevaisuudesta. (Karhunen 2004, 40–43.) Taiteilijoiden työmarkkinanäkymät jäivät poliittisessa keskustelussa usein taka-alalle johtuen ammattitaiteilijoiden pienestä määrästä ja siten marginaalisena nähtävästä ongelmasta. Opetus- ja kulttuuriministeriön kutsuman selvittäjän Tarja Cronbergin mukaan taiteilijoiden työmarkkina-asemaan pitäisi kuitenkin erityisesti kiinnittää huomiota, sillä hänen mielestään taiteilijoiden asema työmarkkinoilla heijastaa yleistä työmarkkinatilannettamme, ja taiteilijoiden työllisyysmahdollisuuksien tukeminen ja kehittäminen voitaisiin nähdä suuremmassa mittakaavassa muun väestön työmarkkina-aseman kehityksen mallina. (Cronberg 2010, 18.)

Kuvataiteilijoiden koulutus, ja kulttuurialan koulutus yleensä, on lisääntynyt merkittävästi Suomessa. Ammattiin opiskelevien kuvataiteilijoiden määrä kolminkertaistui 90-luvun alusta 2000-luvun alkuun mennessä huolimatta siitä, että arviolta jopa 20 % valmistuneista kuvataiteilijoista on tällä hetkellä työttömänä. (Karhunen 2004, 43; Luukka 2010.) Ammatissa toimivien taiteilijoiden ja työttömänä olevien taiteilijoiden määrää on kuitenkin hankala arvioida tarkasti, sillä taiteilijan toimeentulo voi koostua useista eri lähteistä. Lisäksi osa työttömäksi ilmoittautuneista taiteilijoista voi aktiivisesti työskennellä, kun taas osa työttömistä taiteilijoista voi olla ilmoittautumatta virallisesti työttömäksi. (Cronberg 2010, 14, 31.) Verrattuna muihin Pohjoismaihin, jossa vuonna 2003 70 % taiteilijoista sai toimeentulonsa taiteen tekemisestä oli vastaava luku Suomessa vain 50 % (Opetusministeriö 2003).

Koulutuspoliittisena ratkaisuna taiteilijoiden työllistymiseen on esitetty kaksi hyvin erilaista näkökulmaa. Toisaalta uskotaan, että runsas taidekoulutus turvaa todellisten

lahjakkuuksien löytymisen maamme taidekentälle, kun taas toisaalta ratkaisuna pidetään taiteilijakoulutuksen supistamista, jolloin työllistyminen olisi helpompaa, kun ammattitaiteilijoita olisi vähemmän (mt., 16).

2.3 Taiteilijan tietolähteet ammattikäytännöistä

Nuorten taiteilijoiden ammatinharjoittamiseen liittyvä opetus nähdään yleisesti tarpeellisena, ja tietoa onkin nykyään saatavilla useista eri lähteistä. Vastuuta ovat ottaneet oppilaitosten lisäksi erityisesti erilaiset taiteilijajärjestöt. Esimerkiksi Taidemaalari liitto kokosi viimeksi vuonna 2011 jäsenkirjeen erikoisnumeron, joka käsittelee kuvataiteilijoiden verotusta ja antaa ohjeita erityisesti veroilmoituksen laatimiseen. Lehti postitettiin kaikille liiton jäsenille. (Taidemaalari liitto 2011.) Taidemaalari liiton juristi käy myös pitämässä luentoja valmistuville taideopiskelijoille verotuksesta ja sosiaaliturvasta mm. Lahden Taideinstituutissa ja Imatran Taidekoulussa (Räty 2011). Turun Taiteilijaseura, jonka yhdeksi toimintatehtäväksi on määritelty paikallisten kuvataiteilijoiden tukeminen heidän ammatissaan, järjestää joka vuosi työpajan taiteilijan veroilmoituksen täyttämistä. Lisäksi sen toimintaan kuuluu vastata taideopiskelijoiden ja vastavalmistuneiden taiteilijoiden kyselyihin ammattikäytäntöihin liittyvistä asioista. (Hermunen 2011b.) Vastaavaa toimintaa harjoittavat myös muut valtakunnalliset ja eri kaupunkien taiteilijajärjestöt ja -yhdistykset.

Täydennyskoulutusta ja informaatiota tarjoaa taideoppilaitosten ja taidejärjestöjen- ja liittojen lisäksi myös mm. Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry. Se järjesti yhteistyössä Helsingin työvoimatoimiston kanssa viimeksi kesällä 2011 kuukauden kestäneen *Taiteilijan tukikone VI* -työvoimakoulutuksen, jonka tavoitteena oli työllistymismahdollisuuksien parantaminen, tietojen päivittäminen ja verkostoituminen.

Kuvataiteilijan ammatissa toimimisesta on julkaistu myös kirjallisuutta. Tiina Vainion Turun ammattikorkeakoululle toteuttama *Opas vastavalmistuneelle kuvataiteilijalle* on laaja katsaus taiteilijan ammattikäytäntöihin. Lähes 150-sivuinen oppikirja sisältää

informaatiota mm. apurahoista, näyttelyn järjestämisestä ja yrittäjänä toimimisesta. (Vainio 2007.) Myös taidemarkkinoiden asiantuntija Pauliina Laitinen-Laiho käsittelee teoksissaan mm. taiteen hinnoittelua (Laitinen-Laiho 2011, 73–80), ja Taiteen keskuustoimikunta on julkaissut useita raportteja ja teoksia mm. taiteilijan asemasta ja taiteellisen työn edellytyksistä (Arpo 2004; Rensujeff 2003).

Lukuiset internetlähteet tarjoavat tietoa taiteilijan ammatista ja käytännön neuvoja taiteilijana toimimiseen. Valtakunnallinen Art360-kuvataidehanke keskittyy kuvataiteilijoiden managerointi- ja liiketoimintaosaamiseen, ja sivustolla toimii myös *Taiteen ammattilaiset* -osuus, joka sisältää ohjeita taiteilijoille mm. taiteen hinnoittelusta, sopimusmalleista ja markkinoinnista (Art360 2011). Kuvataiteilija Pekka Hannula on koonnut *PARTNERISMI - Taide on yhteinen asia* -internetsivustolle kattavan tietopaketin taiteilijan liiketoiminnasta (Hannula 2011), ja Suomen Taiteilijaseuran internetsivustolla on *Edunvalvonta*-osio, josta löytyy tietoa mm. eläke- ja työttömyysturvasta sekä tekijänoikeuksista (Suomen Taiteilijaseura 2011).

Apua eteen tuleviin ongelmiin haetaan myös omilta kollegoilta. Toinen vastaavassa tilanteessa ollut taiteilija voi usein antaa hyviä, käytännönläheisiä neuvoja nuorelle taiteilijalle, joka suunnittelee siirtymistä vapaaksi taiteilijaksi. Kaikilla, varsinkaan nuorilla vastavalmistuneilla taiteilijoilla, ei kuitenkaan välttämättä ole lähipiirissään taiteilijaystäviä, joiden puoleen kääntyä. Kokeneen, ammatissa pitkään menestyksekkäästi toimineen ammattitaiteilijan kokemukset ja neuvot voivat olla myös hyödyttömiä uraansa vasta aloittelevalle, taloudellisesti kamppailevalle taiteilijalle.

Jos taidekouluista saadut tiedot ovat unohtuneet, eikä taiteilija esimerkiksi kuulu taiteilijayhdistykseen tai -järjestöön, joka voisi antaa ohjeita esimerkiksi näyttelyn järjestämisestä ja taidemyynnistä saatujen tulojen ilmoittamisesta verovirastolle, kysytään ohjeita usein suoraan näyttelyjärjestäjiltä ja galleristeilta. Suurin osa näyttelyjärjestäjistä antaa neuvoja ja ohjeita taiteilijoilleen, mutta ongelmana voivat olla eturistiriita taiteilijan ja tämän taiteen välittäjän välillä sekä järjestäjän mahdollisesti virheelliset tai vanhentuneet tiedot. Näyttelyjärjestäjän rasittaminen toistuvilla avunpyynnöillä voi myös vaikeuttaa kiireisen näyttelyjärjestäjän ja

taiteilijan yhteistyötä ja siten vaikuttaa negatiivisesti taiteilijan mahdollisuuksiin saada jatkossa kutsuja näytteilleasettajaksi.

3 MITÄ AMMATTIKÄYTÄNTÖJÄ TAITEILIJAT TARVITSEVAT TYÖELÄMÄSSÄ

Lähdin hakemaan opinnäytetyössäni vastausta kahteen kysymykseen. Ensiksi, millaista opetusta suomalaisissa taidekouluissa annetaan ammatillisista aiheista, ja toisaalta, kuinka paljon ja millaista opetusta taideopiskelijat kokevat saaneensa ammattikäytännöistä opintojensa aikana.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli myös selvittää, mitä aiheita taideopiskelijat pitävät tärkeänä opinnoissaan sekä milloin ja kuinka paljon kouluissa tulisi taideopiskelijoiden mielestä antaa opetusta näistä aiheista. Lisäksi selvitin mahdollisia oppilaitosten välisiä eroja ammattikäytäntöjen opettamisessa.

Kyselyllä ja haastatteluilla keräämäni aineiston lisäksi käytin opinnäytetyössäni hyväkseni omia kokemuksiani näyttelyjärjestäjänä. Taidekeskus Salmelan festivaalijohtajana kohtaan vuosittain kymmeniä nuoria kuvataiteilijoita, joista joillekin Salmelan kutsunäyttely on ensimmäinen kaupallinen näytteilleasettajakokemus. Osalla uraansa aloittelevista, ja pitempääkin taidemaailmassa toimineista taiteilijoista, on kokemukseni mukaan varsin riittämättömät tiedot ja taidot näyttelyn järjestämiseen ja taiteen myymiseen liittyvissä asioissa.

Seuraavaksi käsittelen nuoren taiteilijan eteen mahdollisesti tulevia tilanteita, joiden hallitseminen edes jossain määrin olisi mielestäni tärkeää taiteilijan toimiessa näyttelyjärjestäjien, gallerioiden ja potentiaalisten taideostajien kanssa.

3.1 Tarvittavat tiedot ja taidot - näyttelynjärjestäjän näkökulma

Taiteen hinnoittelu on tärkeä osa näyttelytoimintaa ja se vaikuttaa merkittävästi myös nuoren taiteilijan uran kehitykseen. Uran alkuvaiheessa määritellään taiteilijan teoksille hintataso, jonka tavoitteena on luonnollisesti nousta tasaisesti uran edetessä ja taitojen ja taiteilijan maineen lisääntyessä. Liian korkea hinta voi johtaa siihen, että teoksia ei saada myytyä, ja pahimmassa tapauksessa hintoja joudutaan jossain vaiheessa laskemaan. Vastaavasti liian alhainen hinnoittelu voi vaikuttaa ostajakuntaan negatiivisesti, jos se luo vaikutelman, että teokset eivät ole laadukkaita tai että taiteilija ei ole arvostettu taidepiireissä. Jos hintataso arvioidaan liian matalaksi, vaikuttaa se luonnollisesti myös taiteilijan toimeentuloon.

Kuvataiteilijat kuuluvat joko tuloverolain (TVL) tai elinkeinoverolain (EVL) piiriin riippuen siitä, onko taiteilija hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi. Arvonlisäverovelvolliseksi taiteilijan tulee hakeutua viimeistään silloin, kun hänen verovuoden myyntinsä ylittää 8 500 € rajan (Nieminen 2010). Jokaisen vakavasti ammattiaan harjoittavan kuvataiteilijan on jossain vaiheessa hakeuduttava arvonlisäverovelvolliseksi.

Arvonlisäveroasiat hallitseva taiteilija voi saada toiminnassaan selkeitä taloudellisia etuja ymmärtämällä esimerkiksi omien kulujensa hyväksi lukemisen arvonlisäveroilmoitusta tehdessä. Asioiden hallinta varmistaa myös sen, että taideteosten välitysmyyntitilityksissä ei tule ikäviä yllätyksiä. Taiteilijan mainetta voi myös vahingoittaa omien veroasioiden hoitamattomuus, ja pahimmassa tapauksessa näyttelymahdollisuus jää saamatta, kun näyttelynjärjestäjä pelkää sekaantumista taiteilijan ja verotoimiston välisiin epäselvyyksiin.

Arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen ja Y-tunnuksen hankkiminen koskettaa taiteilijan elämää myös toimeentuloturvan näkökulmasta. Vaikka arvonlisäverorekisteriin kuuluvat taiteilijat pystyvätkin käyttämään ammatinharjoittamiseen käyttämiä menoja vähennyksinä (kuten myös tuloverolain piirissä olevat taiteilijat), vaikuttaa rekisterissä olo kuitenkin toimeentuloturvaan, sillä työttömyysturvalaki kohtelee Y-tunnuksen hakenutta taiteilija yrittäjänä eikä työttömänä työnhakijana (Finlex 2011). Myös ennakoperintärekisteriin liittymisen

merkitys on tärkeää ymmärtää, jotta taiteilija kykenee erottamaan rekisteriin liittymisen esimerkiksi toiminimen hankkimisesta ja arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisesta. Taiteilijoilla tulisi olla tietoa ainakin siitä, mistä ja miten hän saa henkilökohtaista ja selkeää palvelua eri virastoista.

Sopimustenlukutaito ja sopimuksen sitovuuden ymmärtäminen ja kunnioitus ovat äärimmäisen tärkeitä asioita näyttelyjärjestäjälle. Sopimusten pykälien ja aikataulujen rikkominen ei välttämättä johda toimenpiteisiin taiteilijaa kohtaan, mutta se voi vaikeuttaa näyttelyjärjestäjän työtä ja olla vahingollista taiteilijan maineelle.

Näyttelyn tiedotusta ja markkinointia varten taiteilijan olisi hyvä kyetä esittelemään teoksiaan ja omaa työskentelyään. Myös onnistuneilla asiakaskohtaamisilla voi olla positiivinen vaikutus teosmyyntiin. Tarkoituksena ei ole muuttaa taiteilijan persoonaa myynnin lisäämiseksi vaan kannustaa tätä miettimään etukäteen omaa työtään, jotta taiteilija voi tarvittaessa puhua aiheesta sujuvasti. Kokemukseni mukaan taiteilijan persoonalla ja tämän analyysillä omista töistään voi olla hyvin suuri merkitys taiteenostajalle. Joskus pelkkä teoksen nimi voi olla ratkaisevaa ostopäätöstä tehtäessä.

Taiteilijan oma tiedotus urakehityksestä ja teoksista on äärimmäisen tärkeää näyttelyjärjestäjän ja taideostajan näkökulmasta. Näkyvyys internetissä on nykypäivänä mielestäni ehdoton edellytys, erityisesti nuorelle tuntemattomalle taiteilijalle. Myös omien www-sivujen jatkuva päivitys on tärkeää, jotta taiteilijan ja hänen tyyliinsuuntauksen kehitys näkyisi. Kolme vuotta vanhat teokset nuoren, tyyliään etsivän taiteilijan www-sivuilla eivät kerro sitä, millaisia teoksia taiteilija sillä hetkellä tekee. Huonot esittelysivut tai niiden puuttuminen kokonaan voi olla esteenä jonkin näyttely- tai ostotarjouksen saamiselle.

Myös taiteilijan tavoitettavuus on tärkeää. Taiteilijan nimellä voi löytyä internetistä esittelysivu, mutta yllättävän usein sivulta puuttuvat puhelinnumero, osoite ja joskus jopa sähköpostiosoite. Kuten missä tahansa muussakin työelämätilanteessa, yhteydenottoihin ja erilaisiin työ- ja näyttelytarjouksiin kannattaa vastata ripeästi, etteivät tilaisuudet karkaa käsistä ainakaan oman saamattomuuden vuoksi.

3.2 Tutkimuskohteena olevat taiteilijat

Opinnäytetyöni kohderyhmän rajasin käsittämään taideoppilaitoksista vuonna 2011 valmistuvat kuvataiteilijat. Oppilaitosten opintosuunnitelmista oli käynyt ilmi, että suuri osa ammatinharjoittamiseen liittyviä opintoja suoritetaan viimeisellä vuosikurssilla, joten viimeisellä vuosikurssilla opiskelevat ja juuri valmistuneet taideopiskelijat olivat oikea ryhmä vastaamaan kysymyksiin koko opintojen aikana suoritetuista opinnoista.

Vuonna 2011 valmistuvien kuvataiteilijoiden lisäksi lähetin kyselyn 75 kuvataiteilijalle, jotka ovat viimeisten kuuden vuoden aikana osallistuneet Taidekeskus Salmelan taidenäyttelyihin tai taiteilijaresidenssitoimintaan. Taiteilijoihin kuului sekä viimeistä vuotta opiskelevia taiteilijoita että jo jonkin aikaa vapaina taiteilijoina toimineita nuoria taiteilijoita. Muutamien taiteilijoiden kohdalla oli päällekkäisyyttä taidekoulujen kautta tavoitettujen ja Taidekeskus Salmelan taiteilijarekisterin taiteilijoiden välillä.

Lähetin tutkimuskyselyn sekä taidekoulujen sisäisen postin että Taidekeskus Salmelan taiteilijarekisterin kautta, koska halusin varmistaa mahdollisimman korkean vastausprosentin. Lisäksi valitsemalla mukaan tutkimukseen kuvataiteilijoita, joiden tiesin jo olleen mukana taidenäyttelyissä ja elättäneen itseänsä ammattitaiteilijana, varmistin että kyselyyn vastanneiden joukossa oli myös taiteilijoita, joilla on kokemusta ammatinharjoittamiseen liittyvien aiheiden olennaisuudesta taiteilijan työssä.

3.3 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu

Tutkimusmenetelmäksi valitsin kyselyn, koska tarkoitukseni oli tavoittaa kattava otos vastaajia kaikista tutkittaviksi valituista taideoppilaitoksista. Tämä olisi ollut hankalaa toteuttaa esimerkiksi haastatteluilla. Kyselytutkimuksen tukena sekä analysointivaiheessa turvauduin voimakkaasti myös omiin ammatillisiin kokemuksiini nuorista taiteilijoista ja heidän toiminnastaan. Lisävalaistusta joihinkin aihealueisiin sain myös keskusteluista, joita kävin kahden opinnäytetyöni aiheesta kiinnostuneen taiteilijaseuran puheenjohtajan kanssa.

Aineistonkeräykseen valitsin sähköisen kyselylomakkeen, koska tiesin oppilaitoksilla olevan käytössään sisäisen sähköpostitusjärjestelmän tai vastaavan www-foorumin, jonka kautta kyselyni voitaisiin välittää oikeille henkilöille. Postikyselyn heikkoutena olisivat olleet vastaajien osoitteiden saaminen sekä postikyselyn kustannukset (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 192). Epäilin myös nuoren vastaajajoukon reagoivan myönteisemmin helpompaan sähköiseen vastausvaihtoehtoon. Kirjemuotoinen lomake olisi maksetusta postimaksusta huolimatta pitänyt muistaa palauttaa postilaatikkoon. (Liite 1.)

Koska kyselylomakkeen suunnittelussa on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota sekä kysymystenasettelun selkeyteen että toimivuuteen tutkimuksen kannalta (Heikkilä 2001, 48–49; Hirsjärvi jne. 1997, 198), lähetin kyselylomakkeen arvioitavaksi ja testattavaksi ennen sen välitystä taideopiskelijoille (mt., 61). Kyselylomakkeen arvioivat kielenkääntäjä, joka kiinnitti huomiota kyselyn kielellisiin ja tulkinnallisiin seikkoihin, sekä kuvataiteilija, joka arvioi kysymyksiä vastaajien näkökulmasta.

Kyselylomake jakautui kahteen suurempaan osioon, jotka pyrin erottamaan toisistaan selkeästi. Kiinnitin paljon huomiota kyselykaavakkeen visuaaliseen muotoon, sillä molemmissa osioissa kysyttiin samoista aiheista: toisessa toteutuneen opintosuunnitelman ja toisessa toivotun opintosuunnitelman näkökulmasta. Selkeä visuaalinen jaottelu erivärisine otsikoineen helpotti kahden asian erottamista toisistaan.

Pyrin pitämään kysymysten määrän pienenä kummassakin osiossa, jotta lomakkeen täyttäminen kävisi sujuvasti. Kyselyn ollessa kohtuullisen lyhyt ja kysymysten yksiselitteisiä, pystyin ilmoittamaan sähköisen kyselylomakkeen www-linkin yhteydessä, että kyselyyn vastaaminen ei kestäisi pitempään kuin muutaman minuutin. (Heikkilä 2001, 48–49.) Tällä pyrin nostamaan kyselyn vastausprosenttia. Korkean vastausprosentin tavoittelu oli myös syynä siihen, että en käyttänyt kyselyssä lainkaan avoimia kysymyksiä, joihin vastaaminen vie enemmän aikaa verrattuna esimerkiksi asteikko- ja positiokysymyksiin.

Kyselyn ensimmäisessä osiossa arvioin opetuksen määrää eri aiheista asteikolla 1–4, ykkösen tarkoittaessa ”opetusta annettiin runsaasti” ja nelosen tarkoittaessa

”opetusta ei annettu lainkaan”. Välissä olivat vastausvaihtoehdot ”opetusta annettiin jonkin verran” ja ”opetusta annettiin vähän”. Valitsin ensimmäiseksi vaihtoehdoksi ”opetusta annettiin runsaasti”, koska en halunnut vaikuttaa vastaajiin omilla ennakkoletuksillani. Päädyin neljään vaihtoehtoon viiden sijaan, koska halusin vastaajien todella miettivän vastauksiaan, eikä valitsevan helppoa keskitietä valitsemalla keskimmäisen vaihtoehdon ”3”.

Toisessa osiossa käsittelin vastaajan mielipidettä eri aiheiden tärkeydestä. Asteikoksi valitsin edellisestä syystä tässäkin osiossa 1–4, ykkösen tarkoittaessa ”opetus ei ole lainkaan tärkeää” ja nelosen tarkoittaessa ”opetus on erittäin tärkeää”. Koska en tässäkään yhteydessä halunnut vaikuttaa vastaajiin omilla mielipiteilläni, valitsin ensimmäiseksi vaihtoehdoksi ”opetus ei ole lainkaan tärkeää”.

”En osaa sanoa” -vaihtoehtoa ei ollut kummassakaan kyselyn osiossa. Tämä johtui siitä, että vastaajat olisivat voineet liian helposti ohittaa enemmän harkintaa vaativat kysymykset tällä vastauksella.

Viimeisessä kysymyksessä selvitin vastaajien mielipidettä siitä, milloin ammatinharjoittamiseen liittyviä opintoja tulisi kouluissa opettaa. Valitsin vaihtoehdoiksi opintojen alun, opintojen lopun ja koko opintojen ajan. Vastausvaihtoehtona oli myös, että vastaaja ei pitänyt ammatinharjoittamiseen liittyviä opintoja lainkaan taideopintoihin kuuluvana.

Korkeampaa vastausprosenttia tavoittelin lisäämällä lomakkeen loppuun mahdollisuuden osallistua arvontaan, jossa palkintona oli vierailu Taidekeskus Salmelassa ja lounas ravintolassa kahdelle. Arvonta mainittiin myös sähköisen kyselyn saatekirjeessä.

Toukokuun 2011 alussa lähetin taidekoulujen toimistoihin sähköpostin, jossa tiedustelin vuonna 2011 valmistuvien taideopiskelijoiden sähköpostiosoitteita tai mahdollisuutta välittää tutkimuskyselyni 2011 valmistuville taiteilijoille oppilaitoksen sisäisessä postituksessa. Suurin osa oppilaitoksista välitti sähköisen kyselyni valmistuville opiskelijoilleen toukokuussa viikolla 19.

3.4 Sähköiseen kyselyyn vastanneet

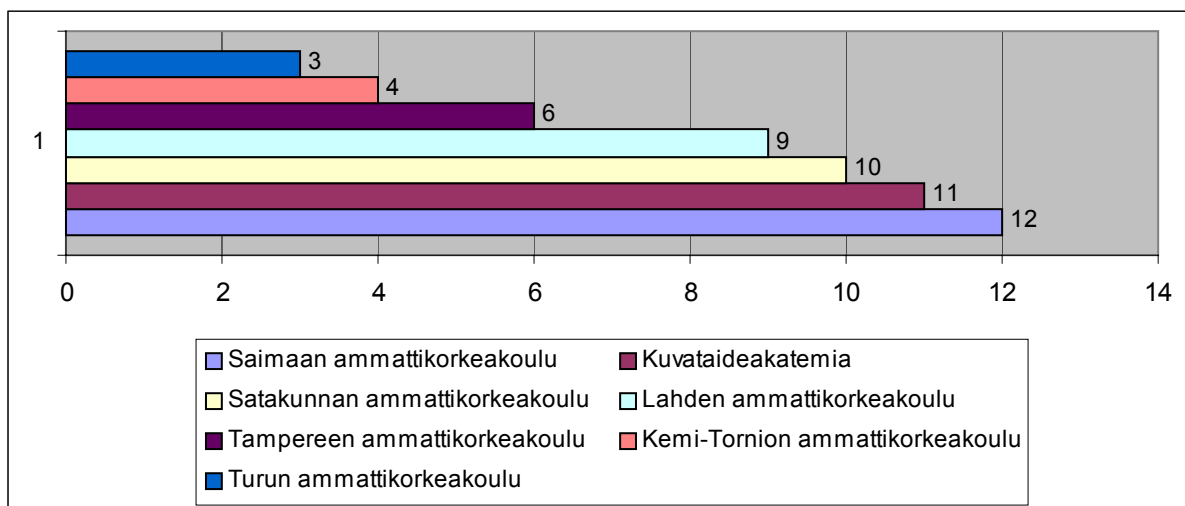
Kyselyyn vastasi yhteensä 76 kuvataiteilijaa, joista 33 vastasi oppilaitoksen kautta lähetettyihin kyselyihin ja 43 Taidekeskus Salmelan taiteilijarekisterin kautta lähetettyyn kyselyyn. Vastausprosentti oli huomattavasti korkeampi Taidekeskus Salmelan rekisterin kautta lähetettyyn kyselyyn, johon 75 taiteilijasta vastasi 57 %. Koulujen kautta lähetetyn kyselyn vastausprosentin tarkkuutta on hankala arvioida, sillä vain osa kouluista ilmoitti pyynnöistä huolimatta kuinka monelle oppilaalle kysely lähetettiin. Jos vastausprosenttiin lasketaan vain 194 vahvistettua kyselyn vastaanottajaa, tulee oppilaitosten kautta lähetettyjen kyselyjen vastausprosentiksi 17 %. Taidekeskus Salmelan rekisterin kautta saatujen vastausten korkeampi vastausprosentti johtuu todennäköisesti siitä, että kyselylomakkeen lähettäjä oli vastaajille tuttu ja kyselyyn vastaaminen nähtiin henkilökohtaisena palveluksena.

Aalto-yliopiston taideteollinen korkeakoulu, Hyvinkään taidekoulu, Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, Kuvataideakatemia, Pekka Halosen akatemia, Taidekoulu Maa ja Taideoppilaitos Alfa-Art eivät vahvistaneet lähettäneensä kyselyä eteenpäin oppilailleen, mutta ainakin Taideoppilaitos Alfa-Artin oppilaat olivat vastaanottaneet sen.

Tutkimuksen kannalta vain Kuvataideakatemian kiireeseen vedottu syy jättää kysely välittämättä vaikeutti jonkin verran työtäni, sillä tutkimussuunnitelman edetessä opinnäytetyö joka tapauksessa rajattiin käsittelemään vain perinteistä, ylempää kuvataidekoulutusta antavat oppilaitokset. Kuvataideakatemian oppilaiden vastaukset näkyvät kuitenkin opinnäytetyössäni, sillä Taidekeskus Salmelan taiteilijarekisterin kautta lähetetyn kyselyn vastaajista heidän osuutensa oli korkein, kymmenen henkilöä.

Kun rajasin opinnäytetyöni käsittelemään vain korkeampaa, perinteistä opetusta antavat taideoppilaitokset, oli kyselyyn vastanneista 55 henkilöstä 67 % naisia ja 33 % miehiä. Laskuissa eivät ole mukana ne 12 vastaajaa, jotka eivät halunneet ilmoittaa sukupuoltaan.

Eniten vastauksia kyselyyn tuli Saimaan ammattikorkeakoulusta (12), Kuvataideakatemiasta (11) sekä Satakunnan ammattikorkeakoulusta (10). Opinnäytetyöstä ulos rajatuista oppilaitoksista eniten vastauksia tuli Aalto-yliopiston taideteollisesta korkeakoulusta.

KUVIO 1. Opinnäytetyössä käsiteltävien oppilaitosten vastaajamäärät

4 AMMATTIKÄYTÄNTÖIHIN LIITTYVÄT OPINNOT

Taidekoulutuksen kulttuuripoliittisten tavoitteiden kehittäminen on ollut voimakkaasti esillä maassamme vasta 1990-luvulta lähtien. Opetuksen sisällön kehittäminen etenee hitaasti, ja esimerkiksi yhteistyömallien kehittäminen opintojen aikana keskittyy lähinnä taidemaailmaan eikä liike-elämään tai maan talousvaikuttajiin. (Karhunen 2004, 41, 47). Eri taideoppilaitosten opintojen sisällön painotuksissa on kuitenkin suuriakin eroja.

Suomessa annetaan ammattiin valmistavaa kuvataidekoulutusta yhteensä 13 oppilaitoksessa. Kandidaatin ja maisterin tutkintoon tähtäävää korkeakouluopetusta antavat Kuvataideakatemia ja Aalto-yliopiston taideteollinen korkeakoulu Helsingissä, kun taas kuvataiteilijan ammattikorkeakoulututkinnon voi suorittaa kuudessa oppilaitoksessa: Kemi-Tornion, Lahden, Saimaan, Satakunnan, Tampereen ja Turun

ammattikorkeakouluissa. Näiden lisäksi Kuopion Muotoiluakatemiasta valmistuu kuvataiteilijoita muotoilija (AMK) -nimikkeellä. Ammatillista peruskoulutusta antaa viisi taideoppilaitosta: Hyvinkään taidekoulu, Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, Pekka Halosen akatemia, Taidekoulu Maa sekä Taideoppilaitos Alfa-Art.

Lähetin joulukuussa 2010 taideoppilaitosten kanslioihin sähköpostitiedustelun koulun kuvataiteen koulutusohjelman opintosuunnitelmasta. Vastauksena saatuja opintosuunnitelmia tutkimalla suoritin lopullisen rajauksen tutkimukseen mukaan otettavista oppilaitoksista.

Rajasin opinnäytetyöni käsittämään vain sellaiset taideoppilaitokset, joissa opintojen kokonaiskesto on yli kolme vuotta ja joista valmistutaan kuvataiteilijaksi maalaustaiteen tai kuvanveiston linjalta. Tämä rajasi ulos tutkimuksesta kaikki ammatillista perusopetusta antavat oppilaitokset, joiden perustutkinnot ovat laajuudeltaan 108–120 opintoviikkoa ja joiden suorittaminen kestää 2–3 vuotta. Tutkimuksesta rajattiin ulos myös Kuopion Muotoiluakatemia, josta ei valmistu taidemaalareita tai kuvanveistäjiä, sekä Taideteollinen korkeakoulu, jossa suoritetaan lähinnä kuvataiteen jatko-opintoja.

Rajauksen syynä oli tutkimuksen ongelmanasettelu, jolla haettiin tietoa nimenomaan ammattiin valmistuvien ja ammatissa toimivien kuvataiteilijoiden, tarkemmin taidemaalareiden ja kuvanveistäjien, kokemuksista. Pelkän kuva-artsaanin peruskoulutuksen saaneita, ammattia harjoittavia kuvataiteilijoita on harvoja, sillä edellä mainituista peruskoulutusta antavista oppilaitoksista valmistuvat hakeutuvat yleensä jatkamaan opintojaan ammattikorkeakouluihin tai korkeakouluihin.

4.1. Taidekoulujen opetussuunnitelmat

Tutkimusten mukaan taiteilijat ovat pääosin tyytyväisiä taidekoulujen opetussuunnitelmien sisältöön ja opetukseen ammattikäytännöistä. Käytännön työelämätaitojen perusteellista opettamista on pidetty opiskelijoiden keskuudessa tärkeänä. Vaikka ammatillisten oppilaitoksien opetussuunnitelmaan on tullut kuulua

90-luvulta lähtien esimerkiksi yrittäjyyttä, opetusta ammattikäytännöistä kaivataan kouluihin edelleen lisää. (Karhunen 2004, 60; Rätty 2011.)

Oppilaitos	Tutkinnon laajuus ja tavoitteellinen suorittamisaika	Ammatillisiin käytäntöihin liittyvät opinnot	Vuosikurssi, jolla opinnot suoritetaan
Kuvataideakatemia (Kandidaatin tutkinto 210 op, 3,5 vuotta, maisterin tutkinto 120 op, 2 vuotta.)	330 op 5,5 vuotta	8 op	2. vuosikurssin jälkeen
Lahden ammattikorkeakoulu	240 op 4 vuotta	5 op	3. vuosikurssi 4. vuosikurssi
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu	240 op 4 vuotta	3 op	2. vuosikurssi
Saimaan ammattikorkeakoulu	240 op 4 vuotta	6 op	4. vuosikurssi
Satakunnan ammattikorkeakoulu	240 op 3,5 – 4,5 vuotta	21 op	3. vuosikurssi
Tampereen ammattikorkeakoulu	240 op 4 vuotta	17 op	2. vuosikurssi 3. vuosikurssi
Turun ammattikorkeakoulu	240 op 4 vuotta	5 op	4. vuosikurssi

KUVIO 2. Ammattikäytäntöjen opinnot taidekouluissa opintosuunnitelmien mukaan

Yliopistollista koulutusta perinteisille taidemaalareille ja kuvanveistäjille antaa ainoana oppilaitoksena Suomessa Kuvataideakatemia. Kuvataideakatemiassa kuvataiteen kandidaatin tutkinnon 210 op tavoitteellinen suorittamisaika on 3,5 vuotta ja kuvataiteen maisterin tutkinnon 120 op kaksi vuotta. Opiskelijat valmistuvat vapaiksi kuvataiteilijoiksi kuvanveiston, maalaustaiteen, taidegrafiikan tai tila-aikataiteen koulutusohjelmista. (Kuvataideakatemia 2011).

Ammatillisiin käytäntöihin liittyen Kuvataideakatemiassa suoritetaan opintojen aikana yhteensä kahdeksan opintopisteen laajuinen *Taiteilijana yhteiskunnassa* - opintokokonaisuus. Opintokokonaisuus sisältää luentoja, seminaareja ja työpajoja, joilla käsitellään taiteellisen toiminnan edellytyksiä ja mm. suhdetta yhteiskuntaan ja ympäristökysymyksiin. Opintojaksolla vierailee taiteilijoita, kuraattoreita, galleristeja ja tutkijoita, jotka valottavat oman alansa näkökulmia. Opintokokonaisuudessa käsitellään myös taide- ja kulttuuripolitiikkaa ja suomalaista taideinstituutiojärjestelmää. Opintokokonaisuuden luentokurssia suositellaan suoritettavaksi toisen vuosikurssin jälkeen sekä kandi- että maisteriopinnoissa. (mt. 2011.)

Kaikkien tutkimuksessa mukana olevien kuuden ammattikorkeakoulun opintojen kesto on neljä vuotta, lukuun ottamatta Satakunnan ammattikorkeakoulua, jossa opinnot voi suorittaa 3,5–4,5 vuodessa (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2011). Opintojen laajuus kaikissa ammattikorkeakouluissa on 240 opintopistettä ja niistä valmistutaan tutkintonimikkeellä kuvataiteilija (AMK).

Lahden ammattikorkeakoulun Taideinstituutissa ammatti- ja työelämäkäytäntöjä opiskellaan kolmannella ja neljännellä vuosikurssilla yhteensä viiden opintopisteen verran. Osaamistavoitteeksi opintokokonaisuudelle on kirjattu kuvataiteilijan ammattia käsittelevien lakien ja käytäntöjen sekä suomalaisen taidekentän järjestöjen ja muiden toimijoiden tuntemus. Opintojaksolla käsitellään mm. tekijänoikeuksia, sopimuskäytäntöjä sekä taiteilijoiden sosiaaliturvaa, verotusta ja apurahajärjestelmää. (Lahden ammattikorkeakoulu 2011.)

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa, kulttuurialan osastolla Torniossa, suoritetaan toisella vuosikurssilla kolmen opintopisteen laajuinen *Osaaminen, innovaatiot ja liiketoiminta* -opintokokonaisuus, joka keskittyy yritystoiminnan peruseriaatteisiin kuvataiteen alalla. Opinnot toteutetaan luentosarjalla, oppimistehtävillä ja palautekeskusteluilla. Kirjallisuutena opintojaksolla luetaan liiketoimintaan, talouteen sekä innovaatioihin keskittyviä teoksia. Opintojakson tavoitteena on saavuttaa valmiudet toimia itsenäisenä ammatinharjoittajana ja hallita liikeidean kehittäminen ja markkinointi sekä liiketoimintasuunnitelman laatiminen. (Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu 2011.)

Saimaan ammattikorkeakoulun Imatran taidekoulu tarjoaa neljännellä vuosikurssilla työelämäkäytäntöihin liittyvää koulutusta kuuden opintopisteen laajuisella *Työelämän perusteet* -jaksolla, jossa käsitellään taiteilijan suhdetta yhteiskuntaan. Jaksolla käsitellään mm. tiedonhankintaa ja yrittäjyyttä. Imatralla on myös mahdollista suorittaa ylempi korkeakoulututkinto (kuvataiteilija YAMK), jolloin opinnoissa keskitytään enemmän kulttuuriyrittäjyyteen. (Saimaan ammattikorkeakoulu 2011.)

Satakunnan ammattikorkeakoulun Kankaanpään yksikön opintosuunnitelma sisältää ammattikorkeakouluista eniten ammatinharjoittamiseen liittyviä opintoja. Koulu määrittelee tavoitteikseen valmentaa taiteilijoita realistisella käsityksellä taiteilijan ammatin harjoittamisesta. Ammattikorkeakoulujen erityispiirteenä ovat nimenomaan työelämäyhteydet, ja Kankaanpään taidekoulu kannustaa opiskelijoitaan hankkimaan työelämäkontakteja jo opintojen aikana. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2011a, 3, 9.) Ammatillisiin käytäntöihin liittyviä opintojaksoja ovat kolmannella vuosikurssilla suoritettavat *Taiteellinen työ ja tutoriaalit* (9 op), *Asiantuntijavierailut* (6 op), *Kuvataiteilijan työelämä tietous* (3 op) ja *Kuvataiteilijan yrittäjyys* (3 op). Jaksot käsittelevät mm. ammatinharjoittajana toimimisen edellytyksiä, verkostoitumista, työmarkkinatoimintoja sekä yrittäjyyden ja yritystoiminnan perusteita. Lisäksi 15 opintopisteen harjoittelukokonaisuudessa tutustutaan mm. kuvataiteilijan ammattiin sekä työympäristöön ja -olosuhteisiin. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2011b.)

Tampereen ammattikorkeakoulun kuvataiteen yksikössä käsitellään ammatillisia käytäntöjä ensimmäisen kerran jo toisella vuosikurssilla. Seitsemän opintopisteen laajuisella *Kuvataiteilijan portfolio* -jaksolla perehdytään mm. tekijänoikeuksiin,

taiteilijan verotukseen ja sosiaaliturvaan, taiteen rahoitukseen, taiteilijaresidensseihin, sekä tiedonhankintaan ja markkinointiin. Opintojaksolla vierailee eri taide- ja ammattijärjestöjen edustajia. Kolmannella vuosikurssilla järjestettävällä kymmenen opintopisteen laajuisella *Taiteen tuottaminen* -jaksolla keskitytään lisää tiedotukseen, markkinointiin ja rahoitukseen sekä yritys- ja näyttelytoimintaan. Myös Tampereen ammattikorkeakoulu kirjaa tavoitteekseen kouluttaa kuvataiteilijoita, jotka hallitsevat oman taiteenalanensa lisäksi tuotantoprosesseja ja käytäntöjä. (Tampereen ammattikorkeakoulu 2011.)

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia kuvataiteen koulutusohjelmassa painotetaan ammatillista toimintaa ja työelämävalmiuksia kuvataiteen osaamistavoitteiden rinnalla heti opintojen alusta lähtien (Turun ammattikorkeakoulu 2011a). Aiheita opiskellaan kuitenkin vasta neljännellä vuosikurssilla *Työelämä tietous ja yrittäjyys* -jaksolla, jolla yrittäjyystietoutta käsitellään kahden opintopisteen verran, tekijänoikeuksia yhden opintopisteen ja sopimusoikeutta kahden opintopisteen verran. Tavoitteena on tarjota opiskelijalle valmiudet ymmärtää ja arvioida mm. yritystoiminnan edellytyksiä, kulttuurialan lainsäädäntöä sekä työntekijöitä ja -antajia koskevia säädöksiä. (Mt. 2011b.)

Ammattikäytäntöihin kiinnitetään huomiota kaikkien taideoppilaitosten opintosuunnitelmissa. Ammatinharjoittamiseen liittyviä opintoja opiskellaan selkeästi eniten Satakunnan ammattikorkeakoulussa (21 op) ja Tampereen ammattikorkeakoulussa (17 op), ja vähiten Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa (3 op). Muut ammattikorkeakoulut tarjoavat 240 opintopisteen laajuisten opintojen aikana aiheesta opintoja 5–6 opintopisteen verran. Kuvataideakatemiassa koko opintojen laajuus on 330 opintopistettä, joista ammatillisia käytäntöjä opiskellaan kahdeksan opintopisteen verran.

Ammattikäytäntöjen opetuksen ajankohta vaihtelee oppilaitoksissa toisesta vuosikurssista neljanteen vuosikurssiin, painottuen kuitenkin enemmän opintojen loppupuolelle. Yhdenkään oppilaitoksen opetussuunnitelmaan ei kuulu ammattikäytäntöjen kursseja ensimmäisellä vuosikurssilla. Opintoja toteutetaan mm. työpajoilla, seminaareilla ja luentosarjoilla sekä asiantuntijavierailuilla, jotka mainitaan

Kuvataideakatemia, Kemi-Tornion, Satakunnan ja Tampereen ammattikorkeakoulun opintosuunnitelmissa.

Kuvataideakatemiaa ja Lahden ammattikorkeakoulua lukuun ottamatta kaikki oppilaitokset ovat sisällyttäneet opintosuunnitelmaansa *yrittäjyyden ja yritystoiminnan*. Erityisesti Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu painottaa opinnoissaan liiketoiminnan ja talouden tuntemusta, ja Saimaan ammattikorkeakoulussa voi suorittaa myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, jonka opintosuunnitelmaan kuuluu lisää kulttuuriyrittäjyyttä.

Taiteilijan verotusta ja sosiaaliturvaa käsitellään opintosuunnitelmien mukaan Lahden ja Tampereen ammattikorkeakouluissa, ja *tekijänoikeutta ja muita laki- ja sopimuskäytäntöjä* Lahden ja Turun ammattikorkeakouluissa. *Markkinointiin ja tiedotukseen* keskitytään Kemi-Torniossa ja Tampereella, ja *apurahajärjestelmä ja taiteilijaresidenssit* mainitaan Lahden ja Tampereen ammattikorkeakoulujen opintosuunnitelmissa. Muita ammatillisiin käytäntöihin liittyviä, koulujen opintosuunnitelmissa esiin nostettuja aiheita, ovat mm. verkostoituminen ja näyttelytoiminta.

Satakunnan, Tampereen ja Turun ammattikorkeakoulut nostavat opintosuunnitelmissaan esille erityisesti tavoitteen kouluttaa kuvataiteilijoita, joilla on vahvat työelämävalmiudet ja realistinen käsitys ammatinharjoittamisesta. Kuvataideakatemiassa, muista oppilaitoksista poiketen, keskitytään enemmän kulttuuripolitiikkaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, ei niinkään ammatinharjoittamisen käytäntöihin.

4.2 Taiteilijoiden näkemys ammatinharjoittamiseen liittyvistä opinnoista

Taiteilijan tuloverotus

Taiteilijan tuloverotuksesta suurin osa 55 vastaajista koki saaneensa opetusta joko jonkin verran (23 %) tai vähän (69 %). Vastaajista 8 % oli sitä mieltä, että

tuloverotusta ei käsitelty opintojen aikana lainkaan, eikä kukaan vastaajista kokenut saaneensa oppia aiheesta runsaasti.

Arvonlisävero

Lähes kolmannes vastaajista oli sitä mieltä, että taiteenmyynnin arvonlisäveroa ja arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumista ei käsitelty opetuksessa lainkaan. Taiteenmyynnin arvonlisäveroa käsiteltiin viiden vastaajien mielestä jonkin verran (9 %) ja 34 vastaajan mielestä vähän (63 %). Arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumista opetettiin seitsemän vastaajan mielestä jonkin verran (13 %) ja 30 vastaajan mielestä vähän (54 %). Vain yksi kyselyyn vastaaja koki saaneensa opetusta arvonlisäveroon liittyvistä asioista runsaasti.

Yritystoiminta ja ennakkoperintärekisteri

Vastaajista 13 oli sitä mieltä, että toiminimen perustamista ja muita yritysmuotoja opiskeltiin jonkin verran (24 %), kun 18 koki saaneensa oppia aiheista vain vähän (33 %). Jopa 23 vastaajaa oli sitä mieltä, että yritysmuotoja ei käsitelty opintojen aikana lainkaan (43 %). Ennakkoperintärekisteriin ilmoittautumista oli yhdeksän vastaajien mielestä käsitelty jonkin verran (8 %) ja 15 vastaajan mielestä vähän (28 %). Vastaajista 34 oli sitä mieltä, että ennakkoperintärekisteriä ei käsitelty opintojen aikana lainkaan (64 %). Yksikään vastaajista ei kokenut saaneensa opetusta yritysmuodoista runsaasti.

Näyttelyyn hakeminen, sopimukset ja taiteen hinnoittelu

Näyttelyyn hakemisesta sekä siihen liittyvistä näyttely- ja välitysmyyntisopimuksien sisällöistä 21 vastaajaa koki saaneensa oppia jonkin verran (37 %) ja 25 vastaajaa vähän (44 %). Kaksi vastaajaa koki saaneensa oppia runsaasti (3 %) ja yhdeksän oli sitä mieltä, että näitä asioita ei käsitelty opintojen aikana lainkaan (16 %).

Jopa 27 vastaajista oli sitä mieltä, että taideteosten hinnoittelusta oli ollut opetusta vain vähän (49 %) ja 23 ei ollut mielestään saanut opetusta lainkaan (42 %). Vastaajista neljä koki saaneensa opetusta jonkin verran (7 %) ja runsaasti opetusta (2 %) koki saaneensa vain yksi.

Apurahat ja residensseihin hakeminen

Apurahoista ja taiteilijaresidensseihin hakemisesta 24 vastaajista koki saaneensa oppia joko jonkin verran (42 %) ja 23 vähän (41 %). Runsaasti oppia aiheesta sai mielestään kolme (5 %) ja seitsemän vastaajista oli sitä mieltä että aihetta ei opetettu lainkaan (12 %).

Virastoissa asioiminen

Vastaajien mielestä taiteilijan sosiaaliturvaa ja Kelan ja työvoimatoimiston kanssa asioimista käsiteltiin vähemmän kuin muita aiheita. Näistä aiheista 13 vastaajaa koki saaneensa oppia jonkin verran (24 %) ja 25 vähän (45 %). Vastaajista 17 ei saanut mielestään koulutusta aiheesta lainkaan (31 %).

TAULUKKO 1. Taideopiskelijoiden näkemys toteutuneista ammattikäytäntöjen opinnoista

		jonkin runsaasti	verran vähän	ei lainkaan
Opetusta annettiin:				
Verotukseen liittyvät asiat, kuten tuloverotus	0 %	23 %	69 %	8 %
Taidemyynnin arvonlisävero	2 %	9 %	63 %	26 %
Arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen	2 %	13 %	54 %	31 %
Ennakkoperintärekisteriin ilmoittautuminen	0 %	8 %	28 %	64 %
Toiminimi ja muut yritysmuodot	0 %	24 %	33 %	43 %
Näyttelyyn hakeminen, näyttely- ja välitysmyyntisopimus	3 %	37 %	44 %	16 %
Taideteosten hinnoittelu	2 %	7 %	49 %	42 %
Apurahojen haku ja taiteilijaresidensseihin hakeminen	5 %	40 %	42 %	13 %
Taiteilijan sosiaaliturva, Kela ja Työvoimatoimisto	0 %	24 %	45 %	31 %

Yhteenvedona voidaan sanoa, että vastaajat kokivat saaneensa eniten opetusta apurahojen hausta ja taiteilijaresidensseihin ja näyttelyihin hakemisesta sekä näyttely- ja välitysmyyntisopimuksen sisällöstä. Näistäkin aiheista vain 3–5 % vastaajista katsoi opetusta olleen runsaasti.

Vastaavasti, aihealueesta riippuen, 8–64 % vastaajista oli sitä mieltä, että muita kyselylomakkeessa käsiteltyjä aihealueita ei käsitelty lainkaan opintojen aikana lainkaan. Jopa 64 % vastaajista oli sitä mieltä, että opetusta ennakkoperintärekisteriin ilmoittautumisesta ei ollut lainkaan. Loput 36 % katsoivat aihetta käsiteltyyn joko vähän tai jonkin verran.

Kaikki osa-alueet huomioitaessa lähes 80 % vastaajista kokee saaneensa oppia edellä mainituista aiheista vain vähän tai ei lainkaan. Jopa 92 % vastaajista koki saaneensa opetusta taideteosten hinnoittelusta ja ennakkoperintärekisteriin ilmoittautumisesta joko vähän tai ei lainkaan.

4.3 Opintosuunnitelmien ja taiteilijoiden näkemysten eroavuudet

Lähes kaikki koulut olivat sisällyttäneet opintosuunnitelmaansa yrittäjyyden ja yritystoiminnan. Silti jopa 43 % vastaajista oli sitä mieltä, että opetusta aiheista ei ollut lainkaan. Loput vastaajista (57 %) koki kuitenkin saaneensa opetusta aiheesta jossain määrin. Mistä moinen vastausten hajonta sitten johtuu? Onko syynä yritystoiminnan opetuksen puute kahden oppilaitoksen virallisesta opetussuunnitelmasta? Vai eivätkö nuoret taiteilijat vielä koulussa ymmärrä käytännön asioiden hallitsemisen tärkeyttä, kuten Lahden Taiteilijaseuran puheenjohtaja Ville Rätty epäilee (Rätty 2011).

Noin 50 % vastaajista koki, että myöskään ennakkoperintärekisteriä ja taideteosten hinnoittelua ei käsitelty kouluissa lainkaan. Vaikka yhdenkään taidekoulun opintosuunnitelmassa näitä aiheita ei ollut varsinaisesti sisällytetty opetussuunnitelmiin, koki vastaajista noin 50 % kuitenkin saaneensa aiheista oppia joko jonkin verran tai vähän. Tämä näyttäisi tukevan sitä mahdollisuutta, että oppia aiheista olisi tarjolla, mutta sitä ei osata hyödyntää. Näin uskoo myös Turun Taiteilijaseuran puheenjohtaja Nana Hermunen (2011a), joka haastattelussaan muistelee opin saamisen eri aiheista olleen pitkälti opiskelijan omalla vastuulla. Oppia olisi löytynyt sitä kyseleville, motivaatio ja näkemys asioiden tärkeydestä vain puuttuivat. Hermunen koki myös, että jos muutamat aiheita käsittelevät luennot jäivät

jostain syystä väliin, ainut mahdollisuus oli lainata opiskelukollegan luentomuistiinpanoja, sillä aiheeseen ei välttämättä enää palattu lainkaan opintojen aikana.

4.4 Taiteilijoiden näkemys opintojen tärkeydestä

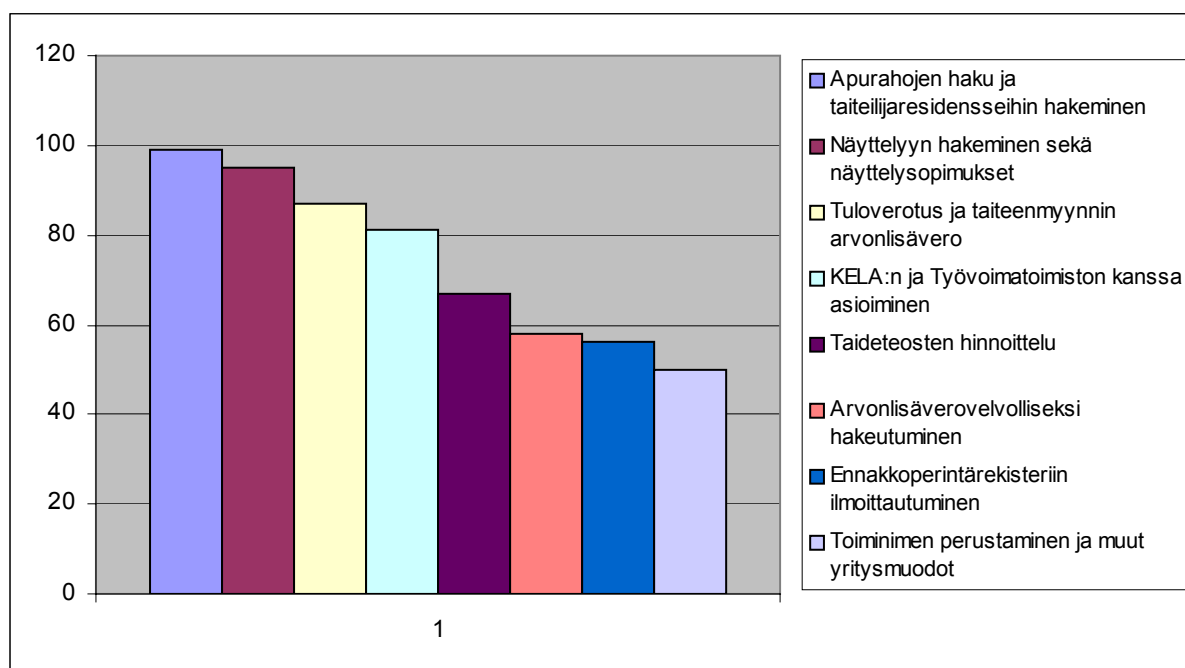
Kyselyyn vastanneet taiteilijat kokivat selkeästi tärkeimmiksi asioiksi näyttelyyn ja taiteilijaresidensseihin hakeutumisen sekä apurahojen haun. Opetusta näyttelyyn hakemisesta sekä näyttely- ja välitysmyyntisopimuksen sisällöstä piti erittäin tärkeänä 44 vastaajista (80 %). Tärkeänä aihetta piti 9 vastaajaa (16 %) ja jonkin verran tärkeänä kaksi vastaajaa (4 %). Kukaan ei vastannut aiheen olevan ”ei lainkaan tärkeä”. Apurahojen hakua ja taiteilijaresidensseihin hakemista piti erittäin tärkeänä 84 % ja tärkeänä 16 % vastaajista.

Seuraavaksi tärkeimpänä pidettiin toimimista Kelan ja työvoimatoimiston kanssa. Vastaajista 36 piti asiointia virastojen kanssa ja taiteilijan sosiaaliturvaa erittäin tärkeänä (65 %), 14 tärkeänä (26 %) ja 5 jonkin verran tärkeänä (9 %). Verotukseen liittyviä asioita, kuten tuloverotusta ja taiteenmyynnin arvonlisäveroa piti erittäin tärkeänä 35 vastaajaa (64 %), tärkeänä 14 vastaajaa (25 %) ja jonkin verran tärkeänä 6 vastaajaa (11 %).

Kukaan vastaajista ei pitänyt näyttelyyn ja taiteilijaresidensseihin hakua, oppia apurahoista ja sopimuksista, virastoissa asiointia, taiteilijan sosiaaliturvaa ja verotukseen liittyviä asioita ”ei lainkaan tärkeänä”.

Arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumista, ennakkoperintärekisteriin ilmoittautumista, toiminimen perustamista ja muita yritysmuotoja ei pidetty yhtä tärkeinä aiheina taideopinnoissa. Vastaajista puolet piti näitä aiheita erittäin tärkeinä, 7–9 vastaajaa tärkeinä (29 %) ja 2–9 vastaajaa jonkin verran tärkeinä (18 %). Yksi vastaajista ei pitänyt aiheita lainkaan tärkeinä.

Vähiten tärkeänä taiteilijat kokivat taideteosten hinnoittelun, jota yksi vastaajista ei nähnyt lainkaan tärkeänä, viisi vain jonkin verran tärkeänä (9 %), 24 tärkeänä (44 %) ja 25 erittäin tärkeänä (45 %).

KUVIO 3. Taideopiskelijoiden näkemys aihealueiden tärkeydestä

Yhteenvetona voidaan todeta, että taiteilijat kokevat itselleen tärkeimpinä asioina aiheet, jotka liittyvät suoraan taiteilijan tulonmuodostukseen. Apurahat ja taiteilijaresidensseissä työskentely vaikuttavat suoraan tuloihin ja asumis- ja työskentelykustannuksiin. Myös näyttelyihin pääseminen ja näyttelysopimusten ymmärtäminen vaikuttavat taiteilijan talouteen taidemyynneistä saatuina tuloina. Tuloverotus ja ammatinharjoittamiseen liittyvät vähennykset voivat tuoda huomattavia taloudellisia etuja, samoin kyky hakea erilaisia tukia niin Kelalta kuin työvoimatoimistosta.

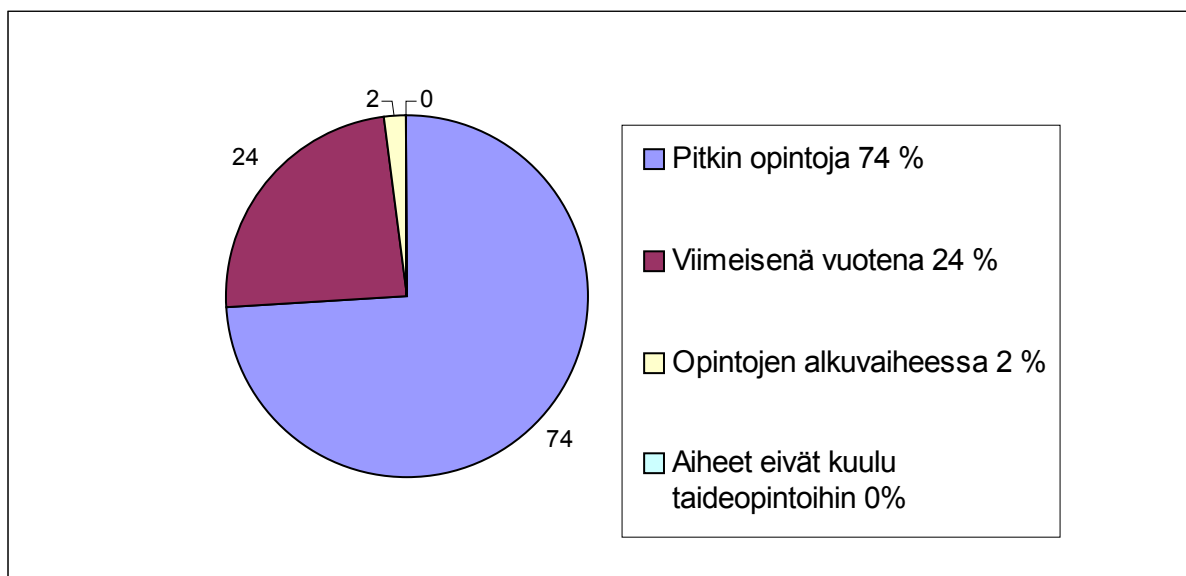
Kokonaisuudessaan kaikki ammatinharjoittamiseen liittyvät opinnot nähtiin tärkeinä, mutta taiteilijat kokivat taiteen hinnoittelun, arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisen, ennakkoperintärekisteriin ilmoittautumisen, toiminimen perustamisen ja muut yritysmuodot vähemmän tärkeiksi aiheiksi opinnoissa. Voisiko kiinnostuksen vähyys johtua siitä, että nämä osa-alueet eivät välttämättä suoraan vaikuta taiteilijan tuloihin? Toinen mahdollinen selitys voi olla aiheiden monimutkaisuus ja kontaktipinnan puuttuminen valmistuvan kuvataiteilijan omaan elämään. Kuitenkin

esimerkiksi arvonlisäverovelvollisuuden ja taiteen hinnoittelun syvälinen ymmärtäminen voi olla hyvin tärkeä näkökulma näyttelyjärjestäjille, kun nämä tekevät yhteistyötä taiteilijoiden kanssa.

Se että taiteilijat näkivät apurahojen haun, näyttelyn järjestämisen ja toimimiseen eri virastojen kanssa erityisen tärkeänä, voi johtua myös siitä, että taiteilijat kokevat näiden asioiden olevan akuutteja valmistumisen yhteydessä. Taiteen hinnoittelusta ei toisaalta tarvitse murehtia ennen itse näyttelymahdollisuuksia. Apurahat, työvoimatoimisto ja Kela voivat olla tärkeämpiä aihealueita hallita, kuin arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen ja oman toiminimen perustaminen, jotka ovat edessä vasta kun menestystä ja tuloja on niin paljon, että taiteilija uskaltaa siirtyä vapaaksi taiteilijaksi.

4.5 Ammatinharjoittamiseen liittyvien opintojen sijoittuminen

Vastaajista 41 toivoisi, että ammatinharjoittamiseen liittyviä opintoja opiskeltaisiin koko taidekoulutuksen ajan (74 %), aina ensimmäisestä vuodesta lähtien. Vastaajista 13 olisi halunnut opintoja aiheesta koulutuksen viimeisenä vuotena (24 %) ja yksi vain opintojen alkuvaiheessa. Kukaan vastanneista ei ollut sitä mieltä, että aiheet eivät kuuluisi lankaan taideopintoihin, vaikka tämä vaihtoehto löytyi kyselykaavakkeesta.

KUVIO 4. Ammattikäytäntöjen opetuksen toivottu ajoitus opintojen aikana

Kaikki tutkimuksessa mukana olevat taidekoulut ovat liittäneet opintosuunnitelmaansa ammatinharjoittamiseen liittyviä aineita, mutta niiden opiskelu painottuu kuitenkin opintojen loppupuolelle (vrt. s. 22). Vain Kemi-Tornion ja Tampereen ammattikorkeakoulut antavat opetusta ammatinharjoittamiseen liittyvistä aiheista jo toisella vuosikurssilla. Kemi-Torniossa aiheisiin ei enää palata lainkaan kolmannella tai neljännellä vuosikurssilla, kun taas Tampereen opetusohjelmassa opinnot jatkuvat vielä kolmantena vuotena. Kuvataideakatemia ja Lahden ammattikorkeakoulu antavat opetusta kolmannella ja neljännellä vuosikurssilla, Satakunnan ammattikorkeakoulu kolmannella ja Saimaan ja Turun ammattikorkeakoulut neljännellä vuosikurssilla. Kyselyn vastauksista voi päätellä sen, että taiteilijoiden mielestä koulujen tulisi muuttaa opintosuunnitelmiaan niin, että ammatinharjoittamiseen liittyviä aiheita ryhdyttäisiin opettamaan heti opintojen alusta, ensimmäiseltä vuosikurssilta lähtien.

4.6 Eroavuudet kyselyyn vastanneiden välillä

Ammattikorkeakouluissa ja yliopistossa opiskelleiden taiteilijoiden vastausten välillä oli eroja. Kun Kuvataideakatemiassa opiskelevista noin 70–100 % koki saaneensa

opetusta eri osa-alueista joko vähän tai ei lainkaan, oli ammattikorkeakouluissa vastaava prosentti aihealueesta riippuen noin 50–90 %.

Eniten opetusta Kuvataideakatemia oppilaat kokivat saaneensa näyttelyyn hakemisesta ja näyttely- ja välitysmyyntisopimuksen sisällöstä, joita vastaajista noin 30 % katsoi käsitellyn jonkin verran tai runsaasti. Apurahojen hausta ja taiteilijaresidensseihin hakemista noin 20 % Kuvataideakatemia vastaajista sai mielestään opetusta jonkin verran tai runsaasti. Muista aiheista Kuvataideakatemia oppilaista noin 90–100 % koki saaneensa opetusta joko vähän tai ei lainkaan.

Ammattikorkeakouluopiskelijat olivat kokonaisuudessaan tyytyväisimpiä opetuksen määrään. Noin 50 % vastanneista koki saaneensa oppia runsaasti tai jonkin verran näyttelyyn hakemisesta, näyttely- ja välitysmyyntisopimuksen sisällöstä, apurahojen hausta ja taiteilijaresidensseihin hakemisesta. Tyytymättömmimpiä ammattikorkeakouluissa oltiin opetukseen ennakkoperintärekisteriin ilmoittautumisesta ja taideteosten hinnoittelusta, joista 90 % vastaajista koki saaneen oppia vain vähän tai ei lainkaan.

Yliopistokoulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen saaneet olivat myös eri mieltä aiheiden tärkeydestä. Kun noin 90–100 % ammattikorkeakoulussa opiskelleista vastasi kaikkien osa-alueiden olevan joko erittäin tärkeitä tai tärkeitä, vain 70–80 % Kuvataideakatemia oppilaista oli samaa mieltä.

Yhtä mieltä koulujen sisällä oltiin sen sijaan siitä, että ammatinharjoittamiseen liittyviä opintoja tulisi käsitellä joko pitkin opintoja tai opintojen loppuvaiheessa.

Naiset ja miehet olivat pääasiallisesti samaa mieltä eri aihealueiden merkittävydestä ja siitä, missä vaiheessa koulutusta aiheita tulisi käsitellä. Ainoa mainittava ero liittyi apurahojen ja taiteilijaresidensseihin hakemiseen, jonka naiset kokivat jonkin verran tärkeämmäksi kuin miehet.

Suurimmalta osin naisten ja miesten vastaukset olivat yhtenevät myös kysyttäessä koulussa annetusta opetuksesta. Eroja löytyi arvonlisäverovelvollisuutta käsittelevissä kysymyksissä. Osa naisista vastasi opetusta annetun jonkin verran,

kun taas miehet olivat sitä mieltä, että opetusta oli annettu joko vähän tai ei lainkaan. Vastaavasti näyttelysopimuksen solmimiseen liittyvistä aiheista naiset kokivat saaneensa vähemmän opetusta kuin miehet. Pienet erot naisten ja miesten vastauksissa voivat selittyä myös eri oppilaitosten välisinä eroina naisvastaajien ja miesvastaajien määrissä. Esimerkiksi Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun oppilaista kaikki vastaajat olivat naisia.

5 KIRJALLISEN AMMATTIKÄYTÄNTÖOPPAAN TARVE URAA ALOITTAVALLE KUVATAITEILIJALLE

Taiteilijakoulutuksen sisältö ja ammatinharjoittamisen käytäntöjen tärkeys ovat saaneet niin taiteilijoiden, poliitikkojen kuin muidenkin taidealalla toimivien tahojen huomion. Yksimielisiä ollaan siitä, että nykyisessä poliittisessa ja taloudellisessa tilanteessa on kyettävä etsimään uusia keinoja toimia, kehittää ja rahoittaa taide- ja kulttuurikenttää yleensäkin. Entinen pääministeri Mari Kiviniemi peräänkuuluttaa johtamisopintoja kaikille aloille (Pohjanpalo 2010), kansanedustaja Sanna Perkiö painottaa edellytysten luomista ammattitaiteilijoiden toiminnalle (Perkiö 2010), ja Turun ja Lahden taiteilijaseurojen puheenjohtajat vaativat taidekouluilta lisää ammatinharjoittamiseen liittyviä opintoja (Hermunen 2011; Rätty 2011). Valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittisen ohjelman tavoitteeksi kirjattiin jo vuonna 2003 taiteilijoiden toimeentuloedellytysten parantaminen, ja uusia selvityksiä on tehty lisää, viimeksi vuosina 2010 ja 2011. Selvityksissä käsiteltiin mm. taiteilijoiden työmarkkina-asemaa, sosiaali- ja eläketurvaa, apurahoja sekä verotusta (Opetusministeriö 2003).

Myös yleinen mielipide taiteilijakentällä tukee käsitystä siitä, että romantisoitu käsitys kuvataiteilijan boheemielämästä on aikansa elänyt ja että nyt kaivataan edellytyksiä menestyksekkääseen toimimiseen kuvataiteilijan ammatissa. Kuitenkin taiteen tuotteistaminen ja sen avulla saavutettu lisääntynyt taidemyynti aiheuttavat edelleen vastustusta osassa taidekenttää, missä myyvää taiteilijaa voidaan edelleen pitää kirosanana (Aholainen 2000).

Kuvataiteilijan ammatin romantisoinnin juuret ovat syvällä suomalaisessa taidehistoriassa. Vapaiden taiteilijoiden ja ammattikuntamaalareiden välisiä eroavaisuuksia nostettiin esille heti vapaan taiteilijan ammattikunnan syntymisen yhteydessä (Willner-Rönholm 1996, 14–15). Opinnäytetyötä varten tehty kysely, lähteet ja sen yhteydessä käydyt keskustelut sekä näyttelyjärjestäjien kokemukset ovat kuitenkin osoittaneet, että nuoret kuvataiteilijat eivät itse koe taiteen myyntiä, kaupallisuutta ja niistä keskustelemista mitenkään paheksuttavina.

Miten nuorten taiteilijoiden edellytyksiä työelämässä voisi siis kehittää edelleen? Huolimatta siitä, että sekä taideoppilaitosten opetussuunnitelmat että taideopiskelijoiden vastaukset osoittavat, että ammatinharjoittamiseen liittyviä asioita opiskellaan kouluissa, osa valmistuneista kuvataiteilijoista kokee edelleen uraa aloittaessaan, ettei hallitse tarvittavia ammattikäytäntöjä. Ehkä opintojen aikana saatu tieto ei tuntunut tärkeältä sillä hetkellä tai ehkä oppi on jo unohtunut tai käytännöt jopa muuttuneet vuosien saatossa. Oli syy mikä tahansa, taiteilijan on kyettävä hakemaan tarvittavia tietoja jostain. Olisiko nuorille taiteilijoille suunnatulle kirjalliselle ohjeistukselle ammattikäytännöistä näin ollen tarvetta?

5.1 Nykyisten tietolähteiden puutteellisuudet

Opinnäytetyö on osoittanut sen, että kuvataiteilijan työelämäkäytännöistä on tarjolla informaatiota sitä etsivälle. Miksi tämä ei kuitenkaan aina näy käytännössä?

Tiina Vainion (2007) *Opas vastavalmistuneelle kuvataiteilijalle* -kirja käsittelee lähes kaikkia ammatinharjoittamiseen liittyviä aiheita, mutta sen tiedot voivat vanheta nopeastikin esimerkiksi veroasioiden osalta. Kirja on laaja, yli 140 sivua, ja hyödyllisen tiedon löytäminen niinkin suuresta tietomäärästä voi olla hankalaa. Kirja sisältää paljon epäolennaisuuksia käytännön kannalta, eikä se sisällä kovinkaan paljon konkreettisia ohjeita, vertailuja tai esimerkkejä. Myös tekstin paikoitellen ilmenevä vaikeaselkoisuus ja kirjan hankintakulut voivat olla esteitä sen käytölle taiteilijan apuvälineenä.

Tiedonhankinta suoraan virastoista, kuten Kelalta, verovirastolta tai työvoimatoimistolta, antaisi varmasti ajantasolla olevaa tietoa. Valitettavasti huonoa ja vaikeasti ymmärrettävää virkakieltä käytetään edelleen yleisesti, huolimatta siitä, että vuonna 2004 voimaan tullut hallintolaki määrää virastot käyttämään ymmärrettävää virkakieltä. Tavallinen asiakas ei paikoitellen kykene ymmärtämään, mitä erilaisilla päätöksillä ja lakipykälillä tarkoitetaan. (Eloranta 2011; STT 2010.) Lisäksi esimerkiksi verotoimistosta voi olla hankalaa saada henkilökohtaista opastusta, etenkin kuvataiteilijan verotuksen kaltaisesta erikoisalasta. Joskus ohjeet voivat myös suuresti vaihdella verotoimistojen ja jopa virkailijoiden välillä, jolloin vastuu toiminnasta on kuitenkin taiteilijalla itsellään.

Eri taideorganisaatioiden internetlähteistä saatu tieto voi olla yhtä vaikeasti ymmärrettävää, ja monesti näillä sivustoilla viitataan virastojen www-sivuihin ilman käytännön selvennyksiä virkakieleen. Muita ongelmia internetlähteissä voivat olla tietojen virheellisyys ja se, että www-sivuja ei päivitetä.

Selkeämpää, henkilökohtaista opastusta voi saada erilaisista täydennyskoulutuksista ja erityisesti taiteilijajärjestöiltä, mutta kaikilla ei ole aikaa tai mahdollisuutta saada apua näistä lähteistä. Usein tiedon tarve on myös akuuttia, jolloin avun pitäisi olla saatavilla välittömästi.

Kirjalliselle ohjeistukselle olisi siis suuri tarve. Ohjeistuksen merkittävin etu verrattuna jo olemassa oleviin tiedonlähteisiin olisi sen kokoamisessa käytetyt monipuoliset tiedonlähteet ja saadun tiedon muokkaus lukijaystävälliseen, käytännönläheiseen muotoon. Onnistuneen ohjeistuksen käyttö voisi johtaa myös merkittävään ajan säästöön, ja lisääntynyt aika olisi siten käytettävissä taiteilijan taiteelliseen työhön.

5.2 Ohjeistuksen sisältö

Nuorille uraansa aloittaville kuvataiteilijoille ja näyttelyjärjestäjille tarkoitetun ohjeistuksen teksti tulisi olemaan helposti ymmärrettävää ja kappaleiden jaottelu ja otsikointi mahdollisimman selkeää, jotta tarvittava tieto löytyisi nopeasti. Koska

ohjeistuksen tulisi olla helppokäyttöinen, se ei myöskään olisi kovin laaja. Se sisältäisi vain tärkeimmät aihealueet uran aloittamisesta ja ammatissa toimimisesta. Myös aiheiden käsittely olisi tiivistä, keskittyen käytännön neuvoihin ja selventäviin esimerkkeihin. Ohjeistus voisi sisältää viittauksia tiedonlähteisiin, joissa lukija voisi paremmin perehtyä kunkin osa-alueen taustoihin ja yksityiskohtiin ja muihin olennaisiin, ohjeistuksessa käsittelemättömiin aiheisiin.

Koska osaa käsiteltävistä aiheista voi tarkastella useammasta näkökulmasta, tämä pitäisi ottaa huomioon ohjeistuksessa. Esimerkiksi arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisesta voi olla aloittelevalla ammattitaiteilijalle sekä hyötyä että haittaa. Ohjeistuksessa näitä näkökulmia käsiteltäisiin selkein esimerkein. Myös Kuvaston toimintaa ja siihen liittymistä olisi hyvä tarkastella useammasta näkökulmasta. Kuvaston oman näkökulman lisäksi asiaa voisi käsitellä Kuvastoon kuuluvien ja siihen kuulumattomien taiteilijoiden sekä näyttelyjärjestäjän näkökulmasta.

Ohjeistus sisältäisi taiteilijoiden tärkeinä pitämiä aiheita, mutta myös näyttelyjärjestäjän näkökulmasta tärkeitä aiheita. Tehty opinnäytetyö osoittaa, että nämä kaksi näkökulmaa eivät välttämättä ole aivan yhtenevät. Taiteilijoiden näkökulmasta tärkeimpiä asioita ovat luonnollisesti toimeentulon turvaamiseen liittyvät seikat, kun taas näyttelyjärjestäjät toivovat mahdollisimman sujuvaa yhteistyötä taiteilijan kanssa.

Nuorille taiteilijoille tarkoitetun kirjallisen ohjeistuksen alustava runko:

- Taiteilijan tuloverotus
- Taiteenmyynnin arvonlisävero ja arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen
- Näyttelyyn hakeminen ja näyttely- ja välitysmyyntisopimuksen sisältö
  - Taideteosten hinnoittelu
- Yrittäjämuodot
  - Toimiminen työvoimatoimiston ja Kelan kanssa
- Apurahojen, työtilojen ja taiteilijaresidenssipaikkojen hakeminen
- (Muut aiheet)

Tuloverotus ja arvonlisävero

Taiteilijan tuloverotus ja arvonlisäverovelvollisuuteen liittyvät seikat kuuluisivat tärkeänä osana ohjeistukseen. Sekä työverolain piirissä työskentelevä että arvonlisäverovelvollinen taiteilija kykenee tekemään huomattavia taloudellisia säästöjä, jos hän kykenee käyttämään hyväkseen kaikki mahdolliset vähennykset. Vastaavasti näyttelyjärjestäjä hyöttyy, jos taiteilija pystyy toimimaan verolakien mukaisesti ja pystytään luottamaan siihen, että taiteilija on ilmoittanut oikeat tiedot teosmyyntiä ja välitysmyyntiselvityksiä varten. Osiossa käsiteltäisiin myös arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisen vaihtoehtoa: osuuskuntaan liittymistä. Osuuskunnassa toimiminen voi olla hyvä ratkaisu, kun taiteilijan vuositulot ylittävät 8 500 € vuodessa, mutta tämä ei halua liittyä arvonlisäverovelvolliseksi ja tulla kohdelluksi yrittäjänä eri virastojen näkökulmasta.

Näyttelyyn hakeminen ja näyttelyn järjestäminen

Ohjeistuksen osio näyttelyyn hakemisesta sisältäisi käytännön neuvoja näyttelymahdollisuuksien etsimiseen ja toimintaehdotuksia näyttelyihin hakemisesta. Mukana olisi myös käytännön neuvoja tavoitettavuudesta ja oman työn tiedotuksesta. Taiteilijaa on voitu suositella näyttelyjärjestäjälle, mutta näyttely voi jäädä järjestämättä, jos näyttelyjärjestäjä ei löydä internetistä taiteilijan ajan tasalla olevaa portfolioa ja yhteystietoja.

Ohjeistus sisältäisi myös toimintaohjeita oman näyttelyn tai yhteisnäyttelyn järjestämiseen. Tämä kappale sisältäisi mm. tapahtumatuottamisen muistilistan ja selvityksen järjestäjän lainmukaisesta vastuusta. Tässä yhteydessä voitaisiin käsitellä lisää esimerkkejä myös markkinoinnista ja tiedotuksesta.

Sopimusten sisältö

Näyttely- ja välitysmyyntisopimuksen sisällön ymmärtäminen helpottaa yhteistyötä näyttelyjärjestäjän kanssa ja lisää taiteilijan oikeusturvaa. Sillä on myös merkitystä taiteilijan tulonmuodostukselle, kun taiteilija kykenee vertailemaan eri näyttelyjärjestäjien tarjoamia näyttely- ja välitysmyyntisopimuksia. Oikea käsitys tyypillisistä välitysmyyntiprosenteista sekä näyttelytilavuokrasta ja kulujen jakamisesta taiteilijan ja näyttelyjärjestäjän kesken turvaa taiteilijan asemaa neuvotteluissa.

Taiteen hinnoittelu

Osio taiteen hinnoittelusta tulisi mahdollisesti olemaan yksi hankalimmista osuuksista laatia, sillä siihen ei ole olemassa yksinkertaista kaavaa. Ohjeistus voisi sisältää muutamia esimerkkejä eri tekniikkoja käyttävien kuvataiteilijoiden teoshintojen kehityksestä vuosien saatossa. Osioon listattaisiin myös eri gallerioista ja taidekeskuksista myytyjen nuorten taiteilijoiden teosten hintoja ja niitä verrattaisiin mainetta saaneiden vanhempien taiteilijoiden vastaavilla tekniikoilla tehtyjen teosten hintoihin. Teoshinnan määrittelyä käsittelevä osuus sisältäisi myös selvityksen välitysprosentin, arvonlisäveron ja tuloveron vaikutuksesta myyntihintaan.

Yrittäjämuodot

Toiminimen perustamista, ennakkoperintärekisteriin liittymistä ja muita yrittäjämuotoja käsiteltäisiin ohjeistuksessa nimenomaan taiteilijan talouden hallinnan näkökulmasta. Ohjeistus ei käsitelisi yksityiskohtaisesti yritystoiminnan aloittamiseen liittyviä käytäntöjä, vaan keskittyisi ohjeistamaan taiteilijaa erilaisten ratkaisujen seurauksista. Mikä ero on arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisessa ja ennakkoperintärekisteriin liittymisessä? Mitä hyötyä tai haittaa ennakkoperintärekisteriin liittymisestä voi olla? Miten arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen vaikuttaa työttömyysturvaan? Mitä tapahtuu, jos arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisen jälkeen ei saakaan myytyä taidetta? Miten se vaikuttaa mahdollisesta saataviin tukiin Kelasta tai työvoimatoimistosta? Näihin kysymyksiin annettaisiin vastauksia, jotka selvitettäisiin käyttämällä apuna eri virastojen virallisia lähteitä ja vastaavissa tilanteista olleita taiteilijoilta.

Apurahat ja taiteilijaresidenssiin hakeminen

Osio apurahojen, työtilojen ja taiteilijaresidenssipaikkojen hakemisesta sisältäisi listoja tahoista, jotka tarjoavat avustuksia ja työtiloja, sekä ohjeita siitä, miten hakemus työtilasta tai apurahasta kannattaisi tehdä, ettei ainakaan hakemuksen väärä muoto tai vajavaisuus vaikuttaisi päätökseen kielteisesti. Taiteilijan osoittama käytännön asioiden tunnollinen hoitaminen voi vaikuttaa positiivisesti mahdollisuuteen saada esimerkiksi taiteilijaresidenssi käyttöön. Hakemuksia käsittelevät tahot voivat pitää hyvinkin tärkeänä sitä, että apurahan tai työtilan saaja todella pystyy toteuttamaan työn tai saavuttamaan tavoitteen, johon hän

hakemuksessaan viittaa. Ohjeita hyvän hakemuksen tekemiseen kysyttäisiin apurahoja onnistuneesti hakeneilta taiteilijoilta ja apurahoista päättäviltä tahoilta.

Ohjeistuksen sisältöön tulisi todennäköisesti vielä lisäyksiä ja tarkennuksia ennen sen lopullista toteutusta. Lopullista sisältöä varten haastateltavilla kuvataiteilijoilla, näyttelynjärjestäjillä ja muilla alan toimijoilla voi olla paljon ensikäden tietoa käytännön asioista, joita tässä opinnäytetyössä ei välttämättä ole huomattu käsitellä.

5.3 Ohjeistuksen toteutus

Ohjeistuksen toteutus lähtisi lisähaastateltavien tahojen valinnasta ja heidän haastatteluistaan. Vaikka tehty opinnäytetyö on antanut suunnan ja rungon ohjeistuksen toteuttamiselle, olisi seuraava vaihe perehtyä tarkemmin tarvittaviin ammattikäytäntöihin ja eri toimijoiden näkökulmiin aiheista ja niiden merkittävydestä.

Haastateltaviksi valittaisiin 3–6 kuvataiteilijaa, jotka toimisivat eri puolilla Suomea. Pääkaupunkiseutu olisi edustettuna 2–4 taiteilijan voimin, sillä suomalainen kuvataidekenttä on selkeästi painottunut Helsinkiin. Muissa kaupungeissa, esimerkiksi Turussa, Tampereella ja Lahdessa, työskenteleviä taiteilijoita haastateltaisiin, jotta ohjeistus käsittelisi myös eri paikkakunnilla toimimisen eroja. Haastateltavien taiteilijoiden tulisi olla myös eri vaiheissa uraansa, jolloin ohjeistukseen saataisiin sekä uraansa aloittelevien taiteilijoiden kokemuksia että kokemuksia jo pitempään ammatin harjoittaneita ja menestystäkin saavuttaneilta taiteilijoilta. Taiteilijan käyttämällä tekniikalla ei olisi merkitystä ohjeistuksen sisällön kannalta.

Taiteilijoiden lisäksi haastateltavaksi pyydetäisiin muita näyttelynjärjestäjätahoja, esimerkiksi 2–3 galleristia Helsingistä ja muualta Suomesta sekä taideoppilaitosten ja taidejärjestöjen edustajia.

Ohjeistuksen muodon tulisi olla sellainen, että sen päivitys olisi helppoa. Eri virastojen käytännöt voivat muuttua, ja uusia taiteilijaresidenssejä ja rahoituslähteitä voi syntyä kulttuurikentälle. Ohjeistuksen pitäisi pystyä uusiutumaan samaa tahtia

muutosten kanssa. Ohjeistuksen päivitys tulisi tapahtua vuosittain, ja sen suunnittelu- ja toteutusvaiheessa tulisi valmistella myös ohjeistuksen päivityssuunnitelma. Päivityssuunnitelmassa listattaisiin todennäköisimmät muutoskohdat ja niiden päivitykseen tarvittavat tahot ja näiden yhteystiedot.

Ohjeistuksen kustannukset eivät saisi nousta liian korkeiksi, jotta ohjeistus kyettäisiin jakamaan mahdollisimman laajalti taiteilijoille ja muulle taidekentälle. Esimerkiksi painetun kirjan toteutuskustannukset nostaisivat ohjeistuksen hankintahinnan liian korkeaksi. Ohjeistuksen jakelun kustannukset eivät myöskään saisi nousta korkeiksi, mutta jakelun tulisi silti kattaa koko Suomi ja siellä toimivat kuvataiteilijat.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen, ohjeistuksen käytännöllisin muoto olisi sähköinen. Ohjeistus olisi järkevintä tallentaa pdf-muotoon, joka olisi ladattavissa joko omalle koneelle tai se olisi tulostettavissa A4-kokoon.

Jos esimerkiksi taideoppilaitokset tai muut taideorganisaatiot kiinnostuisivat lahjoittamaan ohjeistusta nuorille taiteilijoille painetussa, arvokkaammassa muodossa, sekin olisi mahdollista. Ohjeistuksen voisi muokata ja taittaa heti toteutusvaiheessa A4-muodon lisäksi myös ohjevihkon muotoon, ja se voisi olla ladattavissa sähköisessä muodossa sitä haluaville. Ohjevihko tallennettaisiin tyypillisillä pdf-painoprofiileilla, ja se olisi sellaisenaan lähetettävissä painotaloon. Ohjevihkon muotoon, tavallista kopiopaperia hienommalle paperille painettua ohjeistusta voitaisiin arvostaa ja säilyttää huolellisemmin, kuin esimerkiksi koneelle tallennettua pdf-tiedostoa tai tulostettua paperinippua. Ohjevihkon painamisen kustannukset maksaisi jakelun suorittava taho, ja vihkon pdf-materiaali olisi käytössä vihkon painajalle tietyin ehdoin ilmaiseksi, ilman tekijänoikeuksien maksamista ohjeistuksen tekijöille.

Ohjeistuksen sähköinen jakelu suoraan taiteilijoille suoritettaisiin eri taideorganisaatioiden ja koulujen kautta, näiden internetsivuilla tai sisäisissä postituksissa. Sähköisestä jakelusta toteutettaisiin suunnitteluvaiheessa jakelulista yhteystietoineen, jotta päivitetyn ohjeistuksen vuosittainen uudelleenjakelu tapahtuisi sujuvasti.

Kirjallisen, sähköisessä muodossa olevan tai tulostetun tai painetun ohjeistuksen lisäksi ohjeistuksen sisältöä voitaisiin käyttää hyödyksi myös taideopetuksessa. Ohjeistuksen ympärille voitaisiin toteuttaa päivän luentokokonaisuus, joka voisi toimia katsauksena kaikkiin ammatinharjoittamiseen liittyviin aiheisiin. Luentokokonaisuutta voitaisiin tarjota taideoppilaitosten viimeisen opintovuoden opinto-ohjelmaan. Se ei korvaisi koulussa annettua opetusta ammattikäytännöistä vaan keskittyisi opintojen päätteeksi muistuttamaan käsitellyistä aiheista käytännönläheisesti. Se myös täydentäisi koulujen antamaa opetusta niiden ammattikäytäntöjen osalta, joita kyseisen koulun opintosuunnitelmaan ei kuulunut. Luento toimisi myös eräänlaisena kirjallisen ohjeistuksen esittelytilaisuutena, jossa taiteilijoilla olisi mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä, jolloin ohjeistuksen sisältöön saataisiin samalla mahdollisia kehitysehdotuksia. Luennoitsijana voisivat toimia ohjeistukseen ja ammattikäytäntöihin yleensäkin perehtyneet tahot, esimerkiksi asiasta kiinnostuneet taiteilijajärjestöjen ja oppilaitosten edustajat tai itse ohjeistuksen toteuttaja. Hyvän näkökulman tällaiselle luentosarjalle voisi antaa myös ohjeistukseen tutustunut ja sitä ammatissaan käyttänyt kuvataiteilija. Luentokokonaisuuden pitäjän käyttöön valmistettaisiin kirjalliseen ohjeistukseen tukeutuva PowerPoint-esitys.

Ohjeistuksen suunnitteluun, toteutettaviin haastatteluihin ja kirjeenvaihtoon sekä itse toteutukseen tulisi varata aikaa yhteensä 3–12 kuukautta riippuen siitä, olisiko ohjeistuksen tekijä vapaa toteuttamaan hanketta täysipäiväisesti. Jotta ohjeistus ja siihen liittyvä luentokokonaisuus voitaisiin toteuttaa riippumattomasti, sen rahoituksen tulisi tulla näyttelytoiminnan ulkopuolisesta lähteestä. Rahoitusta voitaisiin hakea esimerkiksi Suomen Kulttuurirahastolta, Opetus- ja Kulttuuriministeriöstä ja Alfred Kordelinin sivistyssäätiöltä. Opinnäytetyössä esitetyt perusteet hankkeen tärkeydestä toivottavasti vakuuttaisivat myös rahoituslähteet.

Nuoren taiteilijan ohjeistushankkeen suunnittelun, toteutuksen sekä ohjeistuksen päivittämisen ja jakelun kustannukset kokonaan kattava rahoitus olisi ensiarvoisen tärkeää, koska ohjeistuksen periaatteellinen idea olisi sen maksuttomuus ja helppo saatavuus. Jotta ohjeistusta voitaisiin tarjota taiteilijoille suoraan ja eri tahojen painatettavaksi ilman tekijänoikeusmaksuja tai muita korvauksia, tämä ja vähintäänkin 2–4 vuoden päivityssuunnitelma olisi otettava huomioon ohjeistushankkeen rahoitussuunnitelmassa. Ohjeistukseen liittyvän

luentokokonaisuuden pitämisestä koituvista kustannuksista huolehtisivat luentokutsun esittävät taideoppilaitokset, mutta luentoihin liittyvän opetusmateriaalin suunnittelun ja toteutuksen kulujen tulisi myös kuulua rahoitussuunnitelmaan.

6 POHDINTA

Ajatus nuorille taiteilijoille suunnatusta kirjallisesta ohjeistuksesta nousi alun perin esille, kun huomasin käyttäväni työssäni huomattavan paljon aikaa nuorten taiteilijoiden opastamiseen ja tiedonhankintaan eri virastoista. Yhdessä vaiheessa yritin selvittää EU-maasta kotoisin olevan, näyttelyyn kutsutun nuoren taiteilijan teosten arvonnisäveroa. Veroviraston sivuilta ei löytynyt yksiselitteisiä vastauksia kysymyksiini. Kun soitin alueen verovirastoon, minua pomputeltiin kuukauden ajan eri virkailijalta toiselle vedoten henkilökunnan lomiin ja kyseessä oleviin alan asiantuntijoihin. Lopulta soittopyyntöihini ei yksinkertaisesti enää vastattu. Jatkoin yhteydenottoja veroviraston eri alueitten yksiköihin, kunnes eräs virkailija ilmoitti kuin vaivihkaa minulle, että verovirasto on lain mukaan velvollinen vastaamaan kirjallisiin tiedusteluihin. Käytännöstä ei ollut mitään mainintaa veroviraston www-sivuilla, eikä kukaan muu virkailija ollut siitä minulle kertonut. Minua säälinyt virkailija jopa kertoi, että kirjallisen tiedustelun piti noudattaa täsmällisesti tiettyä muotoa, jotta se käsiteltäisiin oikein. Sähköpostit eivät tulleet kysymykseen, ja tiedustelussa käytetyt sanat piti valita niin, että kirjittäni käsiteltäisiin tiedusteluna, johon pyydettiin toimintaohjetta, ei veroviraston lopullista päätöstä. Sain kirjeeni lähetettyä, ja jäin odottelemaan lain mukaan kahden viikon sisässä luvattua vastausta, joka sitten saapuikin, neljän viikon kuluttua.

Koko prosessi vei kaikkiaan aikaa noin neljä kuukautta ja kymmeniä tunteja työaikaani. Ja kuitenkin saapuneen vastauksen olisi voinut tulkita useammalla tavalla. Minua auttoi koko selvitysprosessissa se, että olin perehtynyt jo aikaisemmin taiteen ja taiteilijoiden arvonnisäveroon. Ensimmäiset verovirastolta saamani neuvot olivat olleet mielestäni virheellisiä, joten jatkoin sinnikkäästi selvitystyötäni, mikä osoittautui lopulta oikeaksi ratkaisuksi.

Tämä äärimmilleen viety esimerkki osoittaa sen, millaisia vaikeuksia taiteilija voi kohdata työelämässään. Jos taidealalla toimiva ammattituottaja, jonka koulutuksen ja luonteenpiirteiden pitäisi tehdä käytännön asioiden selvittämistä helppoa, on vaipua epätoivoon tällaisen tilanteen edessä, kuinka kuvataiteilija, jonka vahvuudet luonnollisestikin ovat taiteellisessa työskentelyssä ja luovuudessa, selviää ateljeensa ovea pidemmälle urallansa?

Koska itse haluaisin ammatissa kuin ammatissa olla varma, että pystyisin käyttämään kaikki tilaisuudet hyväkseni, ajatus ohjeistuksesta alkoi kyteä mielessäni. Olin toki jo tehnyt vastaavaa työtä aikaisemminkin festivaalijohtajan tehtävissä kirjoittaessani uusiksi sopimustekstejä niin, että ne olivat paremmin ymmärrettävissä, ja lisätessäni välitysmyyntisopimuksiin selventäviä esimerkkilaskukaavioita taiteilijan myyntiosuuden laskemiseksi. Jossain vaiheessa, kyllästytyäni vastaamaan aina samoihin tiedusteluihin, kirjoitin taiteilijoille jopa yksinkertaisen selvityksen arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisesta, Y-tunnuksesta, toiminimestä ja ennakkoperintärekisteriin liittymisestä.

Toimintaohjeiden uudelleenkirjoittaminen yksinkertaiseen muotoon ja neuvojen antaminen vei kuitenkin välillä aivan liian paljon työaikaani. Joskus minulla ei yksinkertaisesti ollut tarvittavia tietoja apua hakevien taiteilijoita auttamiseksi. Aikapulan vuoksi en lisäksi kyennyt tekemään selvitystyötä, joka ei myöskään varsinaisesti kuulunut työtehtäviini.

Ensimmäiset kunnianhimoiset ajatukset opinnäytetyöstäni olivat, että kirjallisen ohjeistuksen toteutus olisi kuulunut työhön sen toiminnallisena osana. Hyvin nopeasti, opinnäytetyöprosessin edetessä, kävi ilmeiseksi, että työmäärä olisi aivan liian suuri ja että ohjeistuksen toteutusta ei kannattanut edes suunnitella ennen perusteellisempaa selvitystyötä. Kirjallista ohjeistusta pohdiskelin opinnäytetyössäni siis vasta yleisellä tasolla miettien, olinko ollut oikeilla jäljillä uskoessani ohjeistukselle olevan tarvetta.

Opinnäytetyö keskittyi siis käsittelemään nykyistä tilannetta ammattikäytäntöjen opetuksessa ja nuorten, uraa aloittavien taiteilijoiden käsitystä opetuksen määrästä ja merkittävydestä. Olin myös kiinnostunut siitä, että jos opinnäytetyöni osoittaisi, että

Suomessa annetaan runsaasti opetusta ammattikäytännöistä, miksi se ei aina näy käytännössä? Onko ammattikäytäntöjen opetus ajoitettu huonosti? Vai eivätkö nuoret taiteilijat ole kiinnostuneita tarjolla olevasta opista ammattikäytäntöjen suhteen vielä opintojensa aikana? Ja jos näin, mistä kiinnostuksen puute johtuu?

Työn edetessä kirjallisen ohjeistuksen toteutuksen suunnitteluun, selvisi myös, että taiteilijoille lähetetystä kyselylomakkeesta oli puuttunut joitain aihealueita, jotka olisi ollut hyvä liittää opinnäytetyöhön. Esimerkiksi taiteilija oman näyttelynsä järjestäjäosapuolena ja osuuskuntatoiminnan esittely olisivat olleet kiinnostavia aiheita. Näitä käsittelin kuitenkin kirjallisen ohjeistuksen sisällön yhteydessä. Tämä osoittaa, että mahdollisesti muitakin tarpeellisia asioita jäi käsittelemättä, ja kirjallisen ohjeistuksen mahdollisesti siirtyessä toteutusvaiheeseen, lisätutkimus olisi tarpeen. Huolimatta siitä, että suuri osa tutkimustuloksista ja muista opinnäytetyötäni varten selvittämistä asioista noudattivat pääosin ennakkokäsitystäni tutkimusongelman tuloksista, myös yllätyksiä ja lisätarkastelua ja -tutkimusta vaativia asioita nousi esille. Esimerkiksi taiteilijoiden käsitykset eri aihealueiden tärkeydestä poikkesivat näyttelyjärjestäjän näkökulmasta ajattelemastani tärkeysjärjestyksestä, jonka olin kuvitellut olevan yhteneväinen taiteilijoiden kanssa.

Opinnäytetyöni merkitys on ollut minulle henkilökohtaisesti suuri, sillä palaute sekä taiteilijoilta että muilta opinnäytetyöhöni tutustuneilta henkilöiltä on ollut poikkeuksetta positiivista. Alun perin, ennen idean edettyä opinnäytetyön muotoon, ajatuksenani oli koota muutaman sivun mittainen Word-dokumentti ammattikäytännöistä Taidekeskus Salmelan nuorten kuvataiteilijoiden avuksi. Nyt mielessäni risteilevät ajatukset sähköisestä ohjeistuksesta, sen valtakunnallisesta jakelusta, painetusta kirjasesta ja luentojen järjestämisestä. Jossain takaraivossani häilyy myös epämääräinen mielikuva *Nuoren kuvataiteilijan ohjeistus* -internetsivustosta, jolla tiiviin ohjepaketin lisäksi käytäisiin aktiivista keskustelua taiteilijan ammattikäytännöistä ja asemasta sekä tarjottaisiin vertaistukea ja kollegojen omia kokemuksia nuoren taiteilijan avuksi.

LÄHTEET

- Aholainen, Mari 2000. Kulttuurintutkimus. Viitattu 4.7.2011.
http://www.jyu.fi/kulttuurintutkimus/4_2000/kolumni4a_00.html
- Arpo, Robert 2004. Taiteilija Suomessa: taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.
- Art360. Taiteen ammattilaiset. Viitattu 9.9.2011. <http://www.art360.fi/taiteen-ammattilaiset/>
- Cronberg, Tarja 2010. Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo I. Raportti 25.8.2010. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:6. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 4.9.2011.
<http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/okmtr06.pdf?lang=fi>
- Eloranta, Ville 2011. Hyvästit turhille teksteille. Helsingin Sanomat 2011, A6.
- FINLEX 2011. Valtion säädöstietopankki. Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290. Viitattu 4.9.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290>
- Hannula, Pekka 2011. Partnerismi - Taide on yhteinen asia. Viitattu 9.9.2011.
<http://www.partnerismi.fi/index.html>
- Heikkilä, Tarja 2001. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Oy Edita A.
- Helsingin yliopistomuseo. Viitattu 3.7.2011
<http://www.museo.helsinki.fi/nayttelyt/perusnayttely.htm>
- Hermunen Nana 2011. Haastattelu taideopinnoista 17.4.2011. Kouvola: Ravintola Aseman vintti.
- Hermunen Nana 2011b. Taideopinnoista. Email puheenjohtaja@turuntaiteilijaseura.fi 4.9.2011.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammi.
- Karhunen, Paula 2004. Taiteilijakoulutus Suomessa – kehityslinjoja 1960-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa Arpo, Robert (toim.) Taiteilija Suomessa. Taiteellisen työn muuttuvat edellytykset. Helsinki: Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja N:O 28.
- Kuvataideakatemia. Historia. Viitattu 3.7.2011
<http://www.kuva.fi/portal/avaintietoa/kuvataideakatemia/historia/>
- Laitinen-Laiho, Pauliina 2011. Miten sijoitan taiteeseen - mistä taideteoksen arvo muodostuu. Hämeenlinna: Minerva Kustannus Oy.
- Luukka, Teemu 2010. Taiteilija käy koulusta kortistoon. Helsingin Sanomat 13.12.2010, C1.
- Nieminen, Henri 2010. Taiteilijoiden Tili- ja Lakiasiantoimisto Oy. Ammattitaiteilijan verotus / ohjeet 2010. Viitattu 4.9.2011. http://www.art360.fi/wp-content/uploads/Taiteilijan_verotus_ohjeet_nettil_versio_11.2.2010.pdf
- Opetusministeriö 2003. Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta. Opetusministeriön julkaisuja 2003:20. Opetusministeriö. Viitattu 4.9.2011.
http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_166_opm20.pdf?lang=fi

- Opintoluotsi. Ammattikorkeakoulut. Viitattu 3.7.2011. <http://www.opintoluotsi.fi/fi-fi/oppilaitokset/ammattikorkeakoulut/>
- Perkiö, Sanna 2010. Sunnuntaidebatti. Helsingin Sanomat 19.12.2010, C16 Mieli-pide.
- Pirkko Pohjakallio. Perusopetuksen yleiset valtakunnalliset tavoitteet ja perusopetuksen tuntijako -työryhmä 18.11.2009. Taideteollinen korkeakoulu.
- Pohjanpalo, Olli 2010. Kiviniemi ehdottaa kaikkiin tutkintoihin johtamisopintoja. Helsingin Sanomat 15.12.2010, A1.
- Rensujeff, Kaija 2003. Taiteilijan asema: raportti työstä ja tulonmuodostuksesta eri taiteenaloilla. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.
- Räty, Ville 2011. Kysely taideopinnoista. Email ville_raty@hotmail.com 25.5.2011.
- STT 2010. Kielentuntijat: Viranomaisten kieltä vaikea ymmärtää. Viitattu 14.12.2010. <http://www.aamulehti.fi/uutiset/kotimaa/199022.shtml>
- Suomen Taiteilijaseura 2011. Edunvalvonta. Viitattu 10.9.2011. <http://www.artists.fi/edunvalvonta>
- Taidemaalariiliton jäsenkirje 3 – 2011. Kuvataiteilijoiden verotuksen erikoisnumero. Helsinki: Taidemaalariitto.
- Temeläinen 15, vko 15 /15.4.2011. Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry viikkotiedote.
- Vainio, Tiina 2007. Opas vastavalmistuneelle kuvataiteilijalle. 2. korj. painos. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Verohallinto, ohje 22.10.2002. Kuvataiteilijoiden arvonlisäverotuksesta 1.1.2003 alkaen. Helsinki: Verohallitus.
- Willner-Rönholm, Margareta 1996. Taidekoulun arkea ja unelmia, Turun Piirustuskoulu 1830–1981. Turku: Turun Maakuntamuseo.

Taidekoulujen opintosuunnitelmat:

- Hyria Hyvinkää. Kuvallisen ilmaisun perustutkinto, tutkinnon rakenne. Kuva-
artesaani. Viitattu 8.3.2011.
<http://www.hyria.fi/koulutukset/nuoret/koulutustarjonta/kuva-artesaani/>
- Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kuvataiteen koulutusohjelman, kuvataiteilija
(AMK), opetussuunnitelma 2010 – 2011. Viitattu 8.3.2011.
<http://edu.token.fi/?DeptID=16371#6KA7399>
- Kuvataideakatemia. Opinto-opas 2010 – 2015. Viitattu 7.3.2011.
http://www.kuva.fi/files/attachments-archived/opinto-opaat/kuvaopinto-opas_2010-2015_lowres.pdf
- Lahden ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2010 – 2011. Muotoilu- ja Taideinstituutti.
Kuvataiteen koulutusohjelma. Viitattu 7.3.2011.
http://www.lamk.fi/material/ops1011_ti_kuvataide.pdf
- Saimaan ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma. Kuvataiteilija, AMK. Viitattu
6.3.2011. http://www.saimia.fi/fi-FI/images/stories/kuvataide_low.pdf

- Saimaan ammattikorkeakoulu. Ryhmän opetussuunnitelma. Kuvataiteen koulutusohjelma. Viitattu 8.3.2011.
http://ops.saimia.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=16865026&koulohj_id=16076926&stack=push
- Satakunnan ammattikorkeakoulu, Kankaanpää. Opetussuunnitelma, kuvataiteen koulutusohjelma. Viitattu 8.3.2011.
[http://kesy01.cc.spt.fi/intra/tiimit.nsf/daac366605152bd2882571cc007d9d60/B4BD0FA15415FD8FC225778900259669/\\$file/Kuvataiteen_ops_20102011.pdf](http://kesy01.cc.spt.fi/intra/tiimit.nsf/daac366605152bd2882571cc007d9d60/B4BD0FA15415FD8FC225778900259669/$file/Kuvataiteen_ops_20102011.pdf)
- Tampereen ammattikorkeakoulu. Opetussuunnitelma. Kuvataiteen koulutusohjelma. Viitattu 7.3.2011. <http://ops.tamk.fi/ops/opas/ops/kops.php?y=2010&c=656&lang=fi>
- Turun ammattikorkeakoulu a. Lukusuunnitelma. Kuvataiteen koulutusohjelma. Viitattu 7.3.2011.
https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=3053686&koulohj_id=2754719&stack=push
- Turun ammattikorkeakoulu b. Opetussuunnitelmat. Viitattu 7.3.2011.
https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?koulohj_id=2754719&ryhmtyypp=1&stack=push

LIITE: Kyselylomake

Ammatin harjoittamiseen liittyvät opinnot kuvataidekouluissa

Sukupuoli: nainen / mies

Taidekoulu, jossa opiskelet tai josta olet valmistunut.

- Kuvataideakatemia
- Aalto-yliopiston taideteollinen korkeakoulu
- Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu
- Lahden ammattikorkeakoulu
- Saimaan ammattikorkeakoulu
- Satakunnan ammattikorkeakoulu
- Tampereen ammattikorkeakoulu
- Turun ammattikorkeakoulu
- Hyvinkään taidekoulu
- Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos
- Pekka Halosen akatemia
- Taidekoulu Maa
- Taideoppilaitos Alfa-Art

Missä määrin koulussasi annettiin opetusta seuraavissa aiheissa?

1. Verotukseen liittyvät asiat, kuten tuloverotus.
2. Taiteenmyynnin arvonlisävero.
3. Arvonlisäverovelvolliseksi hakeutuminen.
4. Ennakkoperintärekisteriin ilmoittautuminen.
5. Toiminimen perustaminen ja muut yritysmuodot.
6. Näyttelyyn hakeminen sekä näyttely- ja välitysmyyntisopimuksen sisältö.
7. Taideteosten hinnoittelu.
8. Apurahojen haku ja taiteilijaresidensseihin hakeminen.
9. Taiteilijan sosiaaliturva ja KELA:n ja Työvoimatoimiston kanssa asioiminen.

- Opetusta annettiin runsaasti
- Opetusta annettiin jonkin verran
- Opetusta annettiin vähän
- Opetusta ei annettu lainkaan

Kuinka tärkeää on mielestäsi seuraavien asioiden opetus taidekouluissa?

1. Verotukseen liittyvät asiat, kuten tuloverotus ja taiteenmyynnin arvonnlisävero.
2. Arvonnlisäverovelvolliseksi hakeutuminen
3. Ennakkoperintärekiisteriin ilmoittautuminen
4. Toiminimen perustaminen ja muut yritysmuodot.
5. Näyttelyyn hakeminen sekä näyttely- ja välitysmyyntisopimuksen sisältö.
6. Taideteosten hinnoittelu.
7. Apurahojen haku ja taiteilijaresidensseihin hakeminen.
8. Taiteilijan sosiaaliturva ja KELA:n ja Työvoimatoimiston kanssa asioiminen.

Erittäin tärkeää 1 2 3 4 Ei lainkaan tärkeää

Missä vaiheessa opintoja yllä mainittuja aiheita tulisi mielestäsi käsitellä?

- Opintojen alkuvaiheessa
- Pitkin opintoja
- Viimeisenä vuotena
- Aiheet eivät mielestäni kuulu taideopintoihin

Jos haluat osallistua vastaajien kesken järjestettävään arvontaan, kirjoita tähän sähköpostiosoitteesi: